

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1916 kl. 5 e. m.

*Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner
angående brännvins- samt vin- och ölhandelns ordnande
ävensom i samband därmed stående frågor.*

Närvarande: herrar K. G. Karlsson, Nilsson i Bonarp*), Hammarström, Ollas A. Ericsson, Oskar Eklund, Lyckholm, Antonsson, K. A. Nilson*), frih. Fleming, frih. Palmstierna, Jespersion*), Christierson, Sandler, Rune, Källman, Jonsson i Hökhult, Forssman, Petré, Jönsson i Revinge*) och von Hofsten.

*) Icke närvarande vid justeringen av betänkandet.

Till bevillningsutskottets handläggning hava hänvisats följande *Motionerna.*
motioner angående brännvins- samt vin- och ölhandelns ordnande ävensom i samband därmed stående frågor, nämligen:

dels från *första kammaren:*

nr 61 av herr *Ollas A. Ericsson m. fl.* med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 62 av herr *Karl Johan Ekman* med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.; samt

nr 63 av herr *Kvarnzelius m. fl.* med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.;

dels ock från *andra kammaren:*

nr 164 av herr *Jonsson i Hökhult m. fl.* med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 166 av herr *von Hofsten m. fl.* med förslag till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker m. m.;

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 7 saml. 10 häft. (Nr 10.)

nr 167 av herr *Edén m. fl.* med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.; samt

nr 168 av herr *Källman m. fl.* med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.

1914 års senare riksdag och 1915 års riksdag.

Såväl vid 1914 års senare riksdag som vid 1915 års riksdag behandlades frågan om ny lagstiftning beträffande försäljningen av brännvin samt av vin och öl. De huvudförslag, som vid de bägge nämnda riksdagarna förelågo, innefattades i å ena sidan de motioner, vilka grundats på den av Kungl. Maj:t den 11 november 1911 tillsatta nykterhetskommitténs med betänkande den 5 januari 1914 framlagda författningsförslag och å andra sidan dels Kungl. Maj:ts vid 1914 års senare riksdag avgivna proposition nr 242 med därvid fogade författningsförslag och dels de motioner vid 1915 års riksdag, som i huvudsak anslöto sig till sistnämnda förslag.

De väsentliga skiljaktigheterna mellan berörda bägge huvudgrupper av förslag, här nedan betecknade såsom *nykterhetskommitténs förslag* och *propositionen*, voro följande:

1) bestämmelser om kommunal folkomröstning funnos i nykterhetskommitténs förslag, men saknades i propositionen;

2) gränsen mellan å ena sidan vin och öl och å andra sidan svagare alkoholhaltiga drycker hade i propositionen föreslagits till 3.6 volymprocent, men i nykterhetskommitténs förslag till $2\frac{1}{4}$ volymprocent;

3) bestämmelserna angående försäljning av vin och öl voro mindre stränga i propositionen än i nykterhetskommitténs förslag, vilket bland annat fått uttryck i importbestämmelserna, i föreskrifterna mot salning samt angående agentur och ombudsskap, i stadgandena om vissa utskänkingsrättigheter och i övergångsstadgandena, vilka enligt propositionen medgävo utövande av enskild vinhandel ända till år 1939;

4) bestämmelserna om ett individualiserat utminuteringsystem voro detaljerat angivna i nykterhetskommitténs förslag och avsågo samtliga rusdrycker, under det att propositionen innehöll allenast en generell föreskrift, att ett dylikt försäljningssystem skulle anordnas i fråga om spritdrycker;

5) föreskrifterna om bolagsstyrelsernas sammansättning och den lokala kontrollen å bolagens verksamhet voro i propositionen i huvudsak desamma som de nu gällande, under det att nykterhetskommittén avsåg både en annan sammansättning av dessa styrelser och ett nytt lokalt kontrollorgan, kontrollnämnderna;

6) ikraftträdandet av den föreslagna förordningen hade i proposi-

tionen föreslagits skola äga rum den 1 januari 1921, men i nykterhetskommitténs förslag den 1 januari 1917.

De författningsförslag, som bevillningsutskottet framlade vid de bägge ifrågavarande riksdagarna, anslöto sig i huvudsak till de på nykterhetskommitténs förslag byggda motionerna, under det att de med propositionen nr 242 år 1914 framlagda författningsförslagen med vissa ändringar framfördes genom reservationer. Vid bägge riksdagarna godkände första kammaren i huvudsak berörda reservationer, under det att andra kammaren i allt väsentligt godkände de förslag, som innefattades i bevillningsutskottets betänkanden.

Då sålunda kamrarna stannat i skiljaktiga beslut, sökte bevillningsutskottet sammanjämka dessa. Sammanjämningsförslagen inneburo i huvudsak, att första kammaren skulle biträda andra kammarens beslut i fråga om införandet av kommunal folkomröstning, under det att andra kammaren skulle biträda första kammarens beslut beträffande försäljningsbestämmelserna utom ifråga om alkoholgränsen och föreskrifterna om lagens ikraftträdande, i vilka avseenden särskild sammanjämkning föreslogs av utskottet.

Andra kammaren godkände sammanjämningsförslagen, men första kammaren avslög desamma. Frågan förföll sålunda vid båda riksdagarna.

Utskottet övergår nu till att i korthet angiva de ståndpunkter, som företrädas av de till utskottets behandling nu föreliggande motionerna.

*Redogörelse
för motio-
nerna.*

Motionerna I:63 av herr Kvarnzelius m. fl. och II:167 av herr Edén m. fl., vilka äro med varandra likalydande, innehålla författningsförslag, som äro i huvudsak likalydande med de av bevillningsutskottet vid 1915 års riksdag framlagda förslagen.

Följande skiljaktigheter förefinnas emellertid:

1) motionärerna hava upptagit nykterhetskommitténs förslag till bestämmelser om inrättande av lokala kontrollnämnder och i samband därmed viss ändring i kommitténs förslag i fråga om bolagsstyrelsernas sammansättning, under det att utskottet i sitt förslag anslöt sig till hittills gällande bestämmelser i fråga om den lokala kontrollen från det allmännas sida gentemot bolagen;

2) motionärerna föreslå, att den utskänkning, som bolag enligt 18 § i förslaget må kunna anordna i annan kommun än den, där bolaget är bildat, allenast skall omfatta vin och öl, under det utskottet ansåg, att nämnda utskänkingsbefogenhet borde få omfatta alla slag av rusdrycker;

3) motionärerna föreslå, att den utskänkning, som kan medgivas

å passagerarfartyg i inländsk trafik, endast skall avse öl, under det att utskottet ansåg, att den jämväl borde få omfatta vin;

4) det slag av utskänkingsrättigheter, som utskottet upptog i sitt förslag under 22 § (tillfälliga rättigheter till utskänkning av vin och öl), har icke upptagits av motionärerna;

5) motionärerna hava ur nykterhetskommitténs förslag upptagit bestämmelser om förbud mot detaljhandel med rusdrycker inom eller omedelbart invid park inom stads planlagda område, vilka bestämmelser utskottet avstyrkte;

6) motionärerna föreslå i likhet med nykterhetskommittén ett i flere hänseenden skärpt förbud mot utskänkning i samband med vissa offentliga föreställningar och tillställningar, under det utskottet i huvudsak upptog de i detta avseende nu gällande bestämmelser, som utskottet emellertid utsträckte att dels avse samtliga slag av rusdrycker dels ock omfatta offentlig danstillställning;

7) motionärerna föreslå, att rusdrycker icke må utminuteras efter klockan 5 e. m., under det utskottet satte nämnda tidpunkt till klockan 6 e. m.;

8) motionärerna föreslå, att undantag från bestämmelsen, att rusdrycker icke få serveras å sön- eller helgdag annat än i samband med måltid, må kunna äga rum först från klockan 7 e. m., under det utskottet satte nämnda tidpunkt till klockan 3 e. m.;

9) motionärerna föreslå, att innehavare av sådan rättighet till utminutering av vin, som ej är förenad med handel med andra varor än spritdrycker, må såsom partihandlare medgivas en övergångstid av tre år, under det utskottet satte nämnda tid till fem år.

Motionerna I: 61 och II: 168, som äro med varandra likalydande, innehålla enahanda författningsförslag som motionerna I: 63 och II: 167 utom i det avseendet, att bestämmelserna om utskänkning i samband med måltidsinackordering hava uteslutits.

Motionerna I: 62 och II: 164, som till sin utformning ansluta sig till bevillningsutskottets förslag år 1915, avvika emellertid i flere viktiga avseenden från detta förslag. Skiljaktigheterna äro:

1) bestämmelserna om kommunal folkomröstning hava icke upptagits, utan i stället har föreslagits, att vid beslut av stadsfullmäktige, allmän rådstuga eller kommunalstämma om tillstyrkande av rätt till detaljhandel, respektive rätt till utskänkning av vin och öl skall erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster;

2) alkoholgränsen mellan drycker, som skola vara underkastade

förordningens försäljningsbestämmelser, och drycker, som skola få fritt försäljas, föreslås till 3 volymprocent alkohol, under det enligt utskottets förslag nämnda gräns var satt till $2\frac{1}{4}$ volymprocent;

3) i motionerna föreslås, att partihandlare icke må försända vin och öl till köpare i kommuner, där detaljhandel med rusdrycker icke utövas; enligt utskottets förslag skulle dylik försändning vara förbjuden allenast till köpare i kommuner, där på grund av kommunal folkomröstning rättigheter till detaljhandel icke få meddelas;

4) enligt motionerna må utskänkning icke äga rum under gudstjänst, varemot utskottet föreslog förbud mot utskänkning under högmässogudstjänst;

5) i motionerna hava upptagits de ändringar av bevillningsutskottets förslag, som angivits under punkterna 2—9 i den här ovan intagna redogörelsen för motionerna I: 63 och II: 167;

6) som en följd av den ställning, som i motionerna intages till frågan om alkoholgränsens höjande, ansluta sig motionerna beträffande förslagen till förordning om försäljning av svagt alkoholhaltiga samt tillagade alkoholfria drycker helt och hållet och i fråga om förslaget till förordning om ändrad lydelse av maldryckstillverkningsförordningen beträffande 3 § till motsvarande förslag i propositionen nr 242 vid 1914 års senare riksdag.

De i motionen II: 166 av herr von Hofsten m. fl. intagna författningsförslagen grunda sig i allt väsentligt på de av Kungl. Maj:t i propositionen nr 242 vid 1914 års senare riksdag framlagda författningsförslagen och skilja sig sålunda principiellt från motionerna I: 61 och 63 samt II: 168 och 167 samt, utom i fråga om frånvaron av bestämmelser om kommunal folkomröstning, från motionerna I: 62 och II: 164. I motionen II: 166 påyrkas vidare antagandet av samma bestämmelser om ersättning till vissa utskänkningsinnehavare, som föreslagits i propositionen nr 258 till 1914 års senare riksdag.

Beträffande ej mindre de särskilda författningsförslagen än även de till stöd för dessa förebrogta motiveringarna tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Då, såsom den lämnade redogörelsen för motionerna giver vid handen, i huvudsak enahanda förslag nu föreligga som 1914 och 1915, och med hänsyn till den utförliga behandling som särskilt år 1914 i bevillningsutskottets betänkande ägnades denna fråga, har utskottet icke funnit anledning att här ingå i detaljbehandling av författningsförslagen, utan inskränker sig till att beröra de huvudpunkter, däri utskottets

**Utskottets
yttrande.**

uppfattning avviker från de genom motionerna I: 63 och II: 167 framlagda förslagen, på vilka utskottets förslag är byggt.

I det till sistnämnda motioner fogade förslaget till förordning angående försäljning av rusdrycker finnas införda de bestämmelser om bolagsstyrelsernas sammansättning och den lokala kontrollens anordnande genom särskilda kontrollnämnder, som föreslagits av nykterhetskommittén. Bevillningsutskottet upptog däremot varken 1914 eller 1915 i sitt förslag bestämmelser om kontrollnämnder, och i fråga om bolagsstyrelsernas sammansättning anslöt sig utskottet bägge åren till nu gällande föreskrifter. Vad utskottet sålunda föreslagit godkändes vid bägge riksdagarna av andra kammaren, och i de av första kammaren antagna förslagen förekommo, såsom ovan är omförmält, icke heller bestämmelser om kontrollnämnder. Då utskottet icke blivit övertygat av de skäl, som motionärerna innevarande år förebragt i berörda hänseende, har utskottet icke heller nu upptagit förslaget om inrättande av sådana nämnder.

Även i fråga om bolagsstyrelsernas sammansättning har utskottet anslutit sig till 1915 års utskotts förslag, dock med avvikelser i nedan angivna hänseende.

Enligt sistberörda förslag skulle bolagsstyrelse bestå av fem ledamöter, av vilka två skulle utses av delägarna i bolaget, en utses i stad av stadsfullmäktige och å landet av kommunalstämman, en av Konungens befallningshavande och en av landstinget, dock att i stad, som icke deltagar i landsting, stadsfullmäktige skulle utse jämväl den ledamot, som eljest skulle väljas av landstinget. Enligt de med motionerna I: 63 och II: 167 framlagda förslagen skall åter bolagsstyrelse bestå av tre ledamöter, av vilka en, som tillika skall vara ordförande i styrelsen, utses av kontrollstyrelsen och två av delägarna i bolaget. Enligt 19 § 2 mom. i det förslag, som utskottet här framlägger, har kontrollstyrelsen att utöva överinseende över bolagens verksamhet och meddela föreskrifter i olika avseenden ifråga om deras förvaltning. Med hänsyn till dessa kontrollstyrelsens uppgifter har det syntts utskottet lämpligt, att styrelsen erhåller en företrädare i varje bolagsstyrelse. Utskottet har därför i sitt förslag, med uteslutande av Konungens befallningshavande, upptagit kontrollstyrelsen såsom befogad att utse en ledamot i bolags styrelse. I betraktande av kontrollstyrelsens nyss angivna ställning till bolagen har det då syntts naturligt, att den av kontrollstyrelsen utsedde ledamoten erhåller ställning såsom ordförande i bolagsstyrelsen.

De ändringar, som vidtagits i vissa andra paragrafer av författningsförslaget med hänsyn till att utskottet avstyrkt förslaget om inrättande av kontrollnämnder, lära icke påkalla något utskottets särskilda yttrande.

Beträffande 18 § och 21 § 2 mom. har utskottet av skäl, som 1914 års bevillningsutskott angav, anslutit sig till de förslag, som nu framställts i motionen II: 166 under 19 § och 23 § 2 mom., avseende det förra, att utskänkning, som av bolag anordnats i annan kommun än den, där bolaget är bildat, må kunna omfatta alla slag av rusdrycker, det senare, att utskänkning å passagerarfartyg må kunna omfatta både vin och öl.

I enlighet med vad som föreslås i 25 § av det till motionen II: 166 fogade förslaget anser utskottet, att bestämmelser böra meddelas rörande rättighet till tillfällig utskänkning av vin och öl. Utskottet har dock ansett, att utskänkningen av öl bör vara underkastad den särskilda inskränkning, som omnämnes i 20 § 1 mom. i det med motionerna I: 63 och I: 167 framlagda förslaget. Bestämmelser om dessa tillfälliga utskänkingsrättigheter har utskottet infört som 22 § och uppflyttat 22 § i sistnämnda förslag som 3 mom. i 21 §.

I 80 § har utskottet såsom ett tredje stycke infört den bestämmelsen, att en liter sprit med en alkoholstyrka av 60 volymprocent eller därutöver skall räknas som två liter brännvin och en liter punsch som en halv liter brännvin. Enligt vad från kontrollstyrelsen inhämtats hava brännvinsförsäljningsbolagen, på nämnda styrelses förslag, i de kontrollföreskrifter, som de jämnlit 15 § 2 mom. i gällande brännvinsförsäljningsförordning från och med ingången av år 1916 tillämpa, upptagit bestämmelsen, att en liter högprocentig sprit skall räknas som två liter brännvin och en liter punsch som en halv liter brännvin. Det har synts utskottet, att ett dylikt stadgande är av den betydelse, att det bör erhålla stöd i lag, och, sedan från kontrollstyrelsens sida upplysts, att styrelsen i detta sammanhang med högprocentig sprit avsåge sådan, som innehölle minst 60 volymprocent alkohol, har utskottet ansett lämpligast att giva bestämmelsen ovan först angivna avfattning.

Vid 1914 års senare riksdag framställdes befogade anmärkningar mot ett då föreliggande förslag till bestämmelser om förbud mot detaljhandel med rusdrycker inom eller invid för allmänheten upplåten park inom stads planlagda område. Motionärerna hava upptagit bestämmelser om ett dylikt förbud i 87 § 2 mom. Då emellertid de år 1914 anförda skälen fortfarande äga full giltighet, har utskottet uteslutit de ifrågasatta bestämmelserna ur förslaget.

Beträffande motionärernas förslag under 87 § 3 mom. och 88 § 1 mom. har utskottet ansett, att de förslag i motsvarande delar, som innehållas i motionen II: 166, äro att föredraga. Utskottet har alltså givit åt 88 § 1 mom. enahanda lydelse som 37 § 1 mom. i sistnämnda motion och åt 87 § 2 mom. — på grund av att 87 § 2 mom. i motio-

närernas förslag utgår, har 3 mom. uppflyttats till 2 mom. — en i väsentliga delar enahanda lydelse som 36 § 3 mom. i motionen II: 166.

I enlighet med 1914 och 1915 års bevillningsutskott har utskottet ansett, att den övergångstid, som i 130 § stadgas för vissa vinhandlare, bör sättas till fem år och icke, som motionärerna föreslagit, allenast till tre år.

Med den utformning, som utskottet givit åt förslaget om förordning angående försäljning av rusdrycker, föreligger skäl att antaga, att ersättningsanspråk komma att resas vid genomförandet av denna förordning. Kungl. Maj:t och riksdagen hava också förutsett sådana framtida anspråk och i främsta rummet för att möta dem bildat statsverkets fond av rusdrycksmedel. Det hade givetvis varit önskvärt, att utskottet nu kunnat förelägga riksdagen förslag till lösande av ersättningsfrågan, men de utredningar, som härför erfordras, äro av den natur, att det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att föranstalta om deras verkställande. Utskottet vill därför uttala den förvissningen, att, därest det förslag till förordning om försäljning av rusdrycker, som utskottet med detta betänkande framlägger, varder gällande lag, Kungl. Maj:t kommer att låta verkställa utredning av frågan, i vad mån ersättning bör utgå, ävensom förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen, i anledning av motionerna
  - I: 61 av herr Ollas A. Ericsson m. fl.,
  - I: 62 av herr Karl Johan Ekman,
  - I: 63 av herr Kvarnzelius m. fl.,
  - II: 164 av herr Jonsson i Hökhult m. fl.,
  - II: 166 av herr von Hofsten m. fl.,
  - II: 167 av herr Edén m. fl. samt
  - II: 168 av herr Källman m. fl.,

måtte för sin del antaga vid detta betänkande såsom bilagor fogade förslag till

- a) förordning angående försäljning av rusdrycker;
- b) förordning om ändrad lydelse av 1—3, 6, 10, 11, 13 och 14 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka;
- c) förordning om ändrad lydelse av 7 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet;

d) förordning om ändrad lydelse av 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker;

e) förordning om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin; samt

f) förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel; samt

2) att riksdagen, under förutsättning att riksdagen antager ovanberörda författningsförslag, måtte, dels medgiva, att till sådan ägare av gästgiveri, vilken på grund av bestämmelserna i 10 § av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin vid tiden för ikraftträdandet av förordningen angående försäljning av rusdrycker är berättigad att utskänka brännvin, må för rättighetens upphörande från och med år 1918 av staten utgivas ersättning med årligt belopp, som av Konungens befallningshavande fastställs efter de grunder, vilka finnas angivna i kungörelsen den 12 juli 1907 angående ersättning till gästgivare, som avstå från dem jämlikt förstnämnda lagrum tillkommande rätt till utskänkning, ävensom att änka efter manlig ersättningstagare må, därest äktenskapet blivit ingånget före den 1 maj 1907, efter mannens frånfalle under sin återstående livstid äga att uppbära den ersättning, vartill mannen, om han levat, varit berättigad,

samt bestämma, att gästgiveriägare, om han vill komma i åtnjutande av ifrågavarande ersättning, skall därom före den 1 september 1917 till Konungens befallningshavande i det län, varest gästgiveriet är beläget, ingiva ansökning och därvid styrka, att han i egenskap av gästgivare fortfarande är till utskänkning berättigad;

dels ock medgiva, att erforderliga medel för gäldande av ersättningsbelopp, som enligt ovan angivna grunder skola utbetalas, må utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel, och att gästgivare beviljad

Bevillningsutskottets betänkande Nr 10.

ersättning av Konungens befallningshavande må utbetalas kvartalsvis vid början av varje kvartal från och med ingången av år 1918.

Stockholm den 6 mars 1916.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Bilaga.

Förslag

till

förordning angående försäljning av rusdrycker.

I kap.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

I denna förordning förstås
med spritdrycker: brännvin och andra alkoholhaltiga drycker, som hålla mer än 22 volymprocent alkohol, ävensom sprit och absolut alkohol;

med vin: alla alkoholhaltiga drycker, vilka ej äro tillagade av malt och som hålla mer än $2\frac{1}{4}$, men ej mer än 22 volymprocent alkohol; och

med öl: alla alkoholhaltiga maldrycker, med undantag av sådana, som enligt kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning av maldrycker äro att hänföra till svagdricka.

Spritdrycker, vin och öl kallas med en gemensam benämning rusdrycker.

2 §.

Försäljning av rusdrycker med undantag av sådan, som äger rum enligt 3 §, delas i partihandel och detaljhandel.

Med partihandel förstås sådan handel, som bedrivs till återförsäljare i och för deras rörelse. Med detaljhandel förstås all annan försäljning.

Detaljhandel delas i utminutering (försäljning till avhämtning eller försändning på rekvisition) och utskänkning (försäljning till förtäring på stället).

Vid utminuteringsmått må ej tillåtas, att något av det sålda förtäres på utminuteringsstället. Vid utskänkning må ej tillåtas, att något av det sålda från utskänkingsstället medföres.

Med rättighet till utminuteringsmått av spritdrycker följer rätt till utminuteringsmått av vin och öl samt med rätt till utskänkning av spritdrycker rättighet till utskänkning av vin och öl.

3 §.

1. Spritdrycker och vin må å apotek för medicinskt ändamål säljas på behörig läkares, veterinärs eller tandläkares recept och med iakttagande av de särskilda föreskrifter, som därom kunna utfärdas. Sådant recept skall kvarlämnas och förvaras å apoteket.

I avseende å försäljning av sådana läkemedel, som innehålla sprit, gäller vad därom är särskilt stadgat.

2. Angående försäljning av rusdrycker för vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål samt av vin för kyrkligt behov meddelas särskilda bestämmelser av Konungen.

4 §.

1. Tillstånd till försäljning av rusdrycker enligt denna förordning må ej meddelas annan person än den, som äger god frejd, råder över sig och sitt gods, gjort sig känd för ordentlighet samt prövas i övrigt vara lämplig till rörelsens utövande.

2. Sådant tillstånd må ej meddelas ämbets- eller tjänsteman, som till följd av sin befattning kan komma att delta i beslut angående tillverkning eller försäljning av rusdrycker eller däröver utöva tillsyn, ecklesiastik ämbets- eller tjänsteman, kyrkobetjänt eller i allmän tjänst anställd lärare.

3. Den, som enligt 12 § 1 mom. äger rätt till partihandel med rusdrycker, må ej tilldelas rättighet till detaljhandel med sådana drycker.

4. Ej heller må tillstånd till försäljning av rusdrycker meddelas den, som utövar tillverkning i skattefritt bryggeri.

5. Den, som ej äger undfå tillstånd till försäljning enligt denna §, må ej heller vara styrelseledamot eller delägare i bolag, varom i denna förordning sägs, dock att ecklesiastik ämbets- eller tjänsteman, kyrkobetjänt eller i allmän tjänst anställd lärare må vara styrelseledamot i sådant bolag.

5 §.

Detaljhandel med rusdrycker må icke vara förenad med annan handel, till vars drivande särskild anmälan fordras.

Vid utminuterung må ock andra drycker än rusdrycker försäljas till avhämtning eller försändas på rekvisition och vid utskänkning tillhandahållas till förtäring på stället.

6 §.

Rusdrycker, som äro försatta med sackarin, få ej hållas till salu.

7 §.

1. Ej må någon vid personligt besök eller genom ombud hos annan än innehavare av rätt att försälja rusdrycker till salu utbjuda sådana drycker eller därå upptaga beställningar.

2. Ej må någon eljest, för egen eller annans vinning, vid personligt besök eller genom ombud söka förmå annan att å utminuteringsställe inköpa rusdrycker.

3. Ej heller må innehavare av rätt till utskänkning eller hos honom anställd person å utskänkingsställe söka förmå gäst att därstädes inköpa rusdrycker.

8 §.

1. Tillverkare eller partihandlare enligt 12 § 1 mom. må ej i samband med rörelsens bedrivande annorledes än genom försäljning avhända sig rusdrycker till annan.

2. Den, som ej äger rätt till försäljning av rusdrycker, må ej genom byteshandel avhända sig sådana eller eljest använda dem som betalningsmedel.

9 §.

Den, som på kredit utskänker rusdrycker, må därför söka betalning endast om försäljningen vid något tillfälle sker till myckenhet, för vilken försäljningspriset ej understiger 50 kronor, eller ock försäljningen avser vin eller öl åt spisande gäster vid måltid.

10 §.

1. Rusdrycker må till riket införas blott av den, som enligt 13 § erhållit tillstånd att utöva partihandel med rusdrycker av det slag, som införseln avser, ävensom av sådant bolag, som enligt denna förordning driver utminuterings- eller utskänkningsrörelse.

2. Vid varje tullplats i riket skall över därstädes till införsel angivna rusdrycker föras särskild förteckning enligt formulär, som av generaltullstyrelsen fastställs efter kontrollstyrelsens hörande. Denna förteckning skall vid varje års slut insändas till kontrollstyrelsen.

3. Rusdrycker må icke från tullverket utlämnas annorledes än mot kvitto, utfärdat av den, som enligt 1 mom. är berättigad att införa sådana drycker, dock att rusdrycker, som till bolag inkommit från utlandet, må mot kvitto utlämnas till den, som visar sig hava erhållit bolagets medgivande därtill.

4. Utan hinder av vad i denna § stadgas må

a) införsel av rusdrycker till riket äga rum för Konungens och medlems av kungl. huset räkning och för utländska, här ackrediterade sändebuds eget behov,

b) prov på rusdrycker, som till riket medföras av vederbörligen legitimerad handelsresande, införas i vanlig ordning,

c) resande, som ankommit från utrikes ort, för eget bruk mot erläggande av stadgad tull införa rusdrycker intill viss mindre av Konungen fastställd kvantitet,

d) resande åtnjuta den rätt till tullfri införsel av rusdrycker, som är medgiven enligt 5 § i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor, samt

e) till skeppsproviant hänförliga rusdrycker behandlas på sätt, som är föreskrivet i 4 § k) av nyssnämnda förordning; dock må rusdrycker, som enligt sistberörda författningsrum förtullats såsom överskott av skeppsproviant, icke från fartyg ilandföras.

5. Angående införsel till riket av rusdrycker för vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål meddelas särskilda bestämmelser av Konungen.

11 §.

Utöver de i denna förordning meddelade föreskrifter gäller för försäljning av punsch, arrak och rom vad därom särskilt stadgas.

Angående villkoren för försäljning av denaturerat brännvin meddelas särskilda bestämmelser av Konungen.

II kap.

Om partihandel med rusdrycker.

12 §.

1. Den, som till avsalu äger tillverka rusdrycker eller bedriver rening av brännvin, ävensom den, som enligt 13 § erhållit tillstånd till partihandel, äger försälja det slags rusdrycker, som tillverkas eller renas eller vilka tillståndet avser, dock inom riket endast till annan innehavare av dylik rättighet samt till bolag, som enligt vad i denna förordning sägs äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, i och för deras rörelse.

2. Bolag, som i 1 mom. omförmäles, må ock försälja rusdrycker till annan innehavare av rätt till detaljhandel med sådana drycker i och för dennes rörelse.

13 §.

Där tillstånd till partihandel erfordras, meddelas sådant av kontrollstyrelsen. Ansökning om tillstånd skall innehålla uppgift å den kommun, där handeln skall utövas, samt vara åtföljd av intyg, utvisande sökandens behörighet att idka rörelsen.

Tillstånd meddelas att gälla tillsvidare och så länge kontrollstyrelsen ej finner skäl återkalla detsamma. Sker återkallelse på annan grund än missbruk av försäljningsrättigheten, äger innehavaren därav åtnjuta två års uppsägningstid.

14 §.

Partihandlare, varom i 12 § 1 mom. sägs, vare skyldig hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för av kontrollstyrelsen särskilt förordnat ombud och har att vid rörelsens utövande ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kontrollstyrelsen för tillsyn å rörelsen kan meddela.

15 §.

1. Avlider den, som efter tillstånd enligt 13 § utövar partihandel med rusdrycker, må rörelsen för stärbhusets räkning fortsättas, till dess

två år förflutit efter dödsfallet, därest tiden för rättigheten ej dessförinnan utgått.

2. Försättes någon, som i 1 mom. avses, i konkurs, må rörelsen för konkursboets räkning fortsättas, dock ej längre än till dess tre månader förflutit efter det förhör enligt 25 § konkurslagen hållits.

3. I fall, som i denna § avses, åligger det dock stärbhuset eller konkursboet, om de vilja fortsätta rörelsen, att därom inom en månad efter dödsfallet eller efter det förhör i konkursen hållits göra anmälan hos kontrollstyrelsen med uppgift därvid tillika å den person, som antagits till föreståndare för försäljningen. Göres ej anmälan inom föreskriven tid eller prövas den till föreståndare antagne icke vara därtill lämplig, anses försäljningsrätten hava upphört den dag, tiden för anmälningsskyldigheten gick till ända eller kontrollstyrelsens beslut i frågan delgivits den anmälningsskyldige.

16 §.

Efter ansökning äger kontrollstyrelsen medgiva, att för konkursbos eller stärbhus räkning eller där eljest särskilda omständigheter föreliggande rusdrycker må för visst fall utan hinder av de i denna förordning givna föreskrifter försälas till partihandlare, varom i 12 § 1 mom. sägs, eller till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker.

III kap.

Om rättigheter till detaljhandel med rusdrycker.

17 §.

1. Detaljhandel med rusdrycker inom en kommun må med de undantag, som i 18 samt i 20—23 §§ omförmälas, idkas endast av särskilt, inom kommunen uteslutande för sådan detaljhandel bildat bolag och icke mellan flera bolag fördelas.

2. Rättighet, som i 1 mom. avses, meddelas av Konungens befallningshavande för ett eller flera, högst tre kalenderår. Ansökan om erhållande av rättighet skall före januari månads utgång året innan försäljningen är avsedd att taga sin början av bolag skriftligen göras hos Konungens befallningshavande med bifogande av intyg om delägarnas behörighet att idka rörelsen, bolagets stadgar samt redogörelse

för hur bolaget ämnar bedriva sin verksamhet. Denna redogörelse skall innehålla uppgifter om vilka av de i 1 § nämnda slag av rusdrycker försäljningen skall avse, om antal försäljningsställen, dels för utminuterung och dels för utskänkning av spritdrycker, vin och öl, om grunderna för försäljningsstälernas förläggning, om i vilken omfattning utskänkningen är avsedd att äga rum annorledes än vid måltid åt spisande gäster samt om i vilka fall bolaget ämnar å annan, på sätt i 25 § 2 mom. stadgas, överlåta rättighet till utskänkning.

3. Över ansökning, som rätteligen skett, skall Konungens befallningshavande omedelbart efter ansökningstidens utgång inhämta utlåtanden, i Stockholm av stadsfullmäktige och i annan stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa utlåtanden, som skola avgivas före februari månads utgång, böra innehålla, huruvida och i vilken utsträckning den sökta rätten till detaljhandel anses böra medgivas, uppgift å det antal försäljningsställen, som bör få anordnas, dels för utminuterung och dels för utskänkning av spritdrycker, vin och öl, ävensom förslag till de inskränkningar med hänsyn till försäljningsstälernas förläggning och rörelsens bedrivande, som anses nödiga. Hava ansökningar inkommit från flera bolag, skall, om upplåtande av rätt till detaljhandel tillstyrkes, visst bolag förordas till erhållande av den sökta rättigheten.

* 4. Sedan de i 3 mom. omförmälda utlåtanden till Konungens befallningshavande avgivits, har Konungens befallningshavande, där ansökning ej genast varder avslagen, att, om rörelsen kan antagas vålla olägenhet för angränsande kommun, över ansökningen infordra yttrande från stadsfullmäktige eller kommunalstämma i sådan kommun.

5. Har ansökning blivit avstyrkt av stadsfullmäktige eller kommunalstämma inom den kommun, där försäljningen är avsedd att äga rum, må densamma ej bifallas. Medgiver Konungens befallningshavande upplåtande av rätt till detaljhandel, må försäljningsstälernas antal ej sättas högre än det av stadsfullmäktige eller kommunalstämman tillstyrkta. Konungens befallningshavande skall därjämte vid upplåtelsen föreskriva de inskränkningar med hänsyn till försäljningsstälernas förläggning och rörelsens bedrivande, som blivit av stadsfullmäktige eller kommunalstämman föreslagna, såvida samma inskränkningar icke finnas stå i strid med allmän lag eller författning eller uppenbarligen ej kunna anses ägnade att främja det med desamma avsedda syftet.

6. Konungens befallningshavandes beslut i ämnet skall kungöras i den eller de tidningar inom orten, där allmänna påbud för kommunen vanligen meddelas, och räknas tiden för anförande av besvär över be-

slutet från dagen för första kungörandet, vilken dag skall i kungörelsen angivas.

18 §.

I kommun, där tillstånd till detaljhandel enligt 17 § ej meddelats, må rättighet till utskänkning av rusdrycker kunna tilldelas inom annan kommun bildat bolag. Sådan rättighet må dock utövas endast om bolaget erhåller rätt till detaljhandel inom den kommun, där bolaget är bildat, och så länge sistnämnda rättighet är gällande.

Ansökan om rättighet, varom nu är fråga, skall göras inom den i 17 § omförmälda tid innan försäljningen är avsedd att taga sin början, och skall beträffande rättighetens upplåtande jämväl i övrigt lända till efterrättelse vad i 17 § stadgas.

19 §.

1. Bolag, som i 17 och 18 §§ omförmäles, må icke avse att bereda vare sig delägarna vinning utöver årlig ränta med högst fem procent å de av delägarna tillskjutna kontanta medel eller kommun någon ekonomisk fördel.

2. Vid utövande av sin verksamhet står bolag under överinseende av kontrollstyrelsen och har att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kontrollstyrelsen i avseende å inköp av, försäljningspris för samt alkoholstyrka hos rusdrycker ävensom angående räkenskapers förande och i övrigt beträffande bolagets förvaltning eller eljest i de i denna förordning särskilt angivna hänseenden kan meddela.

Närmare bestämmelser angående kontrollstyrelsens verksamhet härutinnan meddelas av Konungen.

3. Bolag äger ej vid utminutering hålla mer än ett försäljningspris å en och samma varusort av rusdrycker, oavsett om större eller mindre myckenhet försäljes.

Vid utminutering av vin och öl åligger det bolag tillse, att, om något slag av dessa drycker genom sin prisbillighet i förening med hög alkoholhalt eller av annan anledning uppenbarligen är ägnat att för allmänheten inträda som ersättning för spritdrycker, utminutering av sådan dryck sker med iakttagande av samma bestämmelser, som gälla för utminutering av spritdrycker.

4. Bolag må icke, utan samtycke av kontrollstyrelsen, inköpa fastighet eller inom redan förvärvad fastighet vidtaga annan mera omfattande förändring än den, som påkallas av fastighetens underhåll eller rörelsens behöriga utövande.

Bolag må icke, utan samtycke av kontrollstyrelsen, förhyra andra lägenheter än dem, vilka äro behöfliga för den rörelse, som bolaget självt utövar, eller utan sådant samtycke ingå affärsavtal för längre tid än bolagets rättighet upplåtits, dock att hyresavtal må ingås till fardag, som infaller under året näst efter utgången av nämnda tid. Bolag må ej heller ingå affärsavtal med enskilda styrelseledamöter eller delägare i bolaget, eller låta avlöningen vare sig till styrelsen eller till de hos bolaget anställda personer vara beroende på omsättningen av rusdrycker eller utgå med viss del av vinsten.

5. Bolags delägare skola vara minst nio, av vilka åtminstone sex böra vara boende å den ort, där bolagets styrelse har sitt säte. Bolagets styrelse skall bestå av fem ledamöter, av vilka en, som tillika skall vara ordförande i styrelsen, utses av kontrollstyrelsen, två utses av delägarna i bolaget, en utses i stad av stadsfullmäktige och å landet av kommunalstämman samt en av landstinget, dock att i stad, som icke deltagar i landsting, stadsfullmäktige utse jämväl den ledamot, som eljest skulle av landstinget väljas. På enahanda sätt utses jämväl fem suppleanter. Därest å landet eller i stad, som deltagar i landsting, nytt bolag bildas å tid, då landstinget icke är samlat, må ordföranden i landstinget å dess vägnar äga att utse ledamot i styrelsen jämte suppleant för honom för tiden intill dess ledamot och suppleant blivit av näst sammanträdande landsting utsedda.

Av kontrollstyrelsen, landsting, stadsfullmäktige eller kommunalstämma utsedd styrelseledamot må icke vara delägare i bolaget.

6. Granskning av bolags förvaltning och räkenskaper skall varje år i mars eller april månad å tid, som av Konungens befallningshavande bestämmes, verkställas för näst föregående år av tre revisorer, av vilka en utses, i stad av stadsfullmäktige och å landet av kommunalstämman, en av landstinget samt en av Konungens befallningshavande. I stad, som icke deltagar i landsting, utse stadsfullmäktige jämväl den revisor, som eljest skulle av landstinget väljas. På enahanda sätt utses jämväl tre suppleanter. Revisorerna skola antingen ibland eller utom sig utse två personer att å deras vägnar deltaga i inventering av bolagets tillgångar vid löpande årets slut. Över revisionen avgiva revisorerna berättelse, vilken, utom redogörelse för bolagets ekonomiska ställning och förvaltning samt vad övrigt revisorerna kunna finna skäl omnämna, skall innehålla dels yttrande, huruvida bolaget förvaltats i överensstämmelse med det i 95 § angivna syfte, dels till- eller avstyrkande av ansvarsfrihet. Av revisionsberättelsen, vid vilkens avfattande de föreskrifter skola iakttagas, som meddelas av kontrollstyrelsen, skola, sedan bolagets styrelse lämnats tillfälle att förklara sig över i berättelsen möjligen

gjorda anmärkningar, revisorerna före maj månads utgång översända exemplar till Konungens befallningshavande, landstinget, stadsfullmäktige eller kommunalstämman samt kontrollstyrelsen. Bolagets styrelse må även till nämnda myndigheter insända sin förklaring.

Granskning av bolags förvaltning och räkenskaper må även när som helst företagas av chefen för kontrollstyrelsen eller av person, som nämnda styrelse förordnat.

7. Styrelseledamöter samt revisorer och deras här ovan nämnda ombud äga att av bolaget åtnjuta ersättning enligt grunder, som av kontrollstyrelsen bestämmas.

8. Om ansvarsfrihet för bolag beslutar kontrollstyrelsen, sedan landsting och i stad stadsfullmäktige samt på landet kommunalstämman avgivit yttrande i ärendet. Sådant yttrande skall till kontrollstyrelsen avgivas före september månads utgång.

9. Bolag åligger att inom mars månads utgång efter varje kalenderårs slut å statsverkets giroräkning i riksbanken insätta hela den nettovinst, som uppkommit av all den rörelse bolaget idkat. Då bolag upplöses, skall, där ej annorledes i laga ordning bestämts, på enahanda sätt förfaras med det överskott av bolagets tillgångar, som kan uppstå, sedan bolagets samtliga skulder blivit guldna samt de av delägarna tillskjutna medel återbetalats. Omförmälda nettovinst och överskott tillfalla statsverket.

10. Förmenar någon, att bolag obehörigen vägrat att till honom utminutera rusdrycker, eller att bolag beträffande ämne, varom det tillkommer kontrollstyrelsen att meddela föreskrift, vidtagit åtgärd, som kränker hans enskilda rätt eller strider mot förordningens syfte, må han hos kontrollstyrelsen göra framställning om åvägabringande av rättelse i det överklagade förhållandet. Över kontrollstyrelsens beslut ifråga om bolags vägran att utminutera rusdrycker må klagan ej föras.

20 §.

1. Rättighet att endast vid måltid till spisande gäster utskänka öl må inom kommun, där bolag ej erhållit rätt till detaljhandel med rusdrycker, av Konungens befallningshavande meddelas att gälla tillsvidare för ett eller flera, högst tre kalenderår. Med måltid förstås i detta mom. gäst mot betalning tillhandahållen mat till ett pris, som ej understiger eller, där visst pris för måltiden ej avtalats, ej skäligen kan anses understiga dubbla priset av det till måltiden utskänkta ölet.

2. Ansökning om rättighet, som i 1 mom. sägs, skall före utgången av augusti månad året innan utskänkningen är avsedd att taga sin början skriftligen göras hos Konungens befallningshavande med upp-

gift å det ställe, där utskänkningsrummet skall äga rum, samt med bifogande av intyg, utvisande sökandens behörighet att idka rörelsen.

3. Över ansökning, som rätteligen skett, skall Konungens befallningshavande efter augusti månads utgång inhämta utlåtanden, i Stockholm av stadsfullmäktige och i annan stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa utlåtanden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande jämte förslag till de inskränkningar i avseende å försäljningens bedrivande, som anses nödiga.

4. Har ansökningen blivit avstyrkt, i stad av stadsfullmäktige samt å landet av kommunalstämma, må densamma av Konungens befallningshavande ej bifallas. Medgiver Konungens befallningshavande upplåtande av rättighet, skola vid upplåtelsen föreskrivas de inskränkningar i avseende å rörelsens bedrivande, som blivit av stadsfullmäktige eller kommunalstämman föreslagna, såvida samma inskränkningar icke finnas stå i strid med allmän lag eller författning eller uppenbarligen ej kunna anses ägnade att främja det med desamma avsedda syftet.

21 §.

1. Rättighet till utskänkning av rusdrycker å passagerarfartyg, som förmedla regelbunden persontrafik till utländsk hamn, må på ansökning kunna tillsviðare för viss tid, högst ett år, av Konungens befallningshavande i det län, varest fartygets rederi har sitt säte, tilldelas person, som är behörig att idka utskänkingsrörelse. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till sådana fartygets passagerare, som i dess restaurationslokal intaga måltid.

2. Rättighet att tillsviðare för viss tid, högst ett år, utskänka vin eller öl å andra passagerarfartyg än som avses i 1 mom. må på ansökning kunna av Konungens befallningshavande i det län, varest fartygets rederi har sitt säte, tilldelas person, som är behörig att idka utskänkingsrörelse. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till sådana fartygets passagerare, som i dess restaurationslokal intaga måltid. Utskänkningsrummet av öl skall härjämte vara underkastad den särskilda inskränkning, som i 20 § 1 mom. omnämnes.

3. Tillstånd att tillsviðare för viss tid, högst ett år, utskänka vin eller öl å statens järnvägars eller enskild, till persontrafik upplåten järnvägs tåg må på framställning av järnvägens styrelse kunna av

Konungens befallningshavande i det län, varest styrelsen har sitt säte, meddelas person, som är behörig att idka utskänkingsrörelse.

22 §.

Där i något fall utskänkning av vin eller öl tillfälligtvis kan vara av omständigheterna påkallad, må på därom gjord ansökning Konungens befallningshavande, sedan stadsfullmäktige eller kommunalstämma blivit hörda, kunna tillsvidare för kortare tid än år eller för visst tillfälle meddela rättighet att vid måltid till spisande gäster utskänka sådana drycker; utskänkningen av öl skall dock vara underkastad den särskilda inskränkning, som i 20 § 1 mom. omnämnes. Har ansökningen blivit avstyrkt av stadsfullmäktige eller kommunalstämma, må densamma av Konungens befallningshavande ej bifallas.

23 §.

1. Mottager någon i sitt hem mot betalning gäster till bespisning vid slutet bord och har avtal om bespisningen träffats för en tid av minst en vecka, må han, med den inskränkning, varom i 20 § 1 mom. sägs, och efter det sådant bevis för honom meddelats, som nedan omförmäles, utan särskilt tillstånd till gästerna vid deras måltider utskänka öl. Sådan utskänkning må dock äga rum endast i kommun, där rättighet till detaljhandel enligt 17, 18 eller 20 § är gällande.

2. Vill någon bedriva utskänkning, som i 1 mom. avses, göre därom skriftligen anmälan i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos magistraten och på landet hos länsmannen med uppgift å det ställe, där utskänkningen skall äga rum, samt med bifogande av intyg om god frejd. Har anmälan sålunda skett, skall, där ej nedan annorledes föreskrives, meddelas bevis, att anmälan behörigen skett.

3. Bevis, som i 2 mom. omförmäles, må ej meddelas den, till vilken veterligen rusdrycker ej må utminuteras eller som veterligen under något av de senaste tre åren meddelats förbud mot fortsättande av utskänkingsrörelse, varom i denna § är fråga.

24 §.

Den, som erhållit tillstånd till utskänkning enligt 20 §, 21 § 2 och 3 mom. eller 22 §, är skyldig att hos det eller de bolag, Konungens befallningshavande bestämmer, inköpa alla för rörelsen erforderliga rusdrycker. Den, som äger rätt till utskänkning, som avses i 23 §, skall inköpa för rörelsen erforderligt öl i den ordning, som i V kapitlet är stadgad.

25 §.

1. Bolag må ej till annan överlåta rättighet till utminuteri.

2. Bolag äger till enskild person överlåta rättighet till utskänkning. Sådan överlåtelse vare ej gällande, utan att Konungens befallningshavande, efter prövning av villkoren för densamma, giver tillstånd till den överlåtna rättighetens utövning.

Med överlåtelse av utskänkingsrättighet följer skyldighet för den, till vilken sådan rättighet blivit överlåten, att hos bolaget inköpa alla för rörelsen erforderliga rusdrycker, och skall bolaget med iakttagande av de föreskrifter, kontrollstyrelsen därutinnan kan utfärda, vid överlåtelse stadga sådana villkor för dylikt inköp, att rättighetsinnehavares ekonomiska fördel så långt ske kan ej göres beroende på myckenheten av utskänkta rusdrycker.

3. Överlåtelse av rättighet till utskänkning, som avses i 20—23 §§, vare förbjuden.

26 §.

1. Avlider den, som efter överlåtelse från bolag eller enligt 20, 21 eller 22 § innehar rättighet till utskänkning, eller försättes han i konkurs, må rörelsen för stärbhusets eller konkursboets räkning fortsättas, dock icke längre än till dess tre månader förflutit efter dödsfallet eller efter det förhör enligt 25 § konkurslagen hållits.

2. Avlider den, som efter anmälan enligt 23 § äger rätt att utskänka öl, må rörelsen för stärbhusets räkning fortsättas till dess tre månader förflutit efter dödsfallet.

3. I fall, som i 1 mom. avses, åligger det stärbhuset eller konkursboet, om de vilja fortsätta rörelsen, att därom inom en månad efter dödsfallet eller efter det förhör i konkursen hållits göra anmälan hos Konungens befallningshavande med uppgift därvid tillika å den person, som antagits till föreståndare för försäljningen. Göres ej anmälan inom föreskriven tid eller prövas den till föreståndare antagne icke vara därtill lämplig, anses försäljningsrättigheten hava upphört den dag, tiden för anmälningsskyldigheten gick till ända eller beslut i frågan meddelades.

27 §.

Konungens befallningshavande äger att vid meddelande av tillstånd till detaljhandel eller sedermera under rörelsens utövande stadga de inskränkningar i avseende å densamma, som kunna anses erforderliga.

28 §.

1. Då försäljningsrättighet beviljas, skall Konungens befallningshavande utfärda tillståndsbevis med angivande däri av det lagrum, varå tillståndet grundar sig, varest eller efter vilka grunder försäljningsställe skall förläggas ävensom för vilken tid rättigheten må begagnas; skolande i tillståndsbeviset jämväl utsättas de föreskrifter i avseende å rörelsens utövande, som lämnats vid tillståndets meddelande.

2. Avskrift av tillståndsbevis skall Konungens befallningshavande tillställa kontrollstyrelsen ävensom i andra fall än som avses i 21 § magistraten eller kommunalnämnden och länsmannen i orten. Vad i detta mom. är sagt om magistratens underrättande äger ej tillämpning i Stockholm.

Om beslut, varom i 26 § förmäles, skall Konungens befallningshavande lämna underrättelse till dem, som enligt detta mom. skola erhålla meddelande om beviljat tillstånd.

3. Har någon av länsman undfått bevis, att anmälan enligt 23 § behörigen skett, skall länsmannen därom underrätta kommunalnämndens ordförande i den kommun, där rörelsen skall utövas.

IV kap.

Angående kommunal folkomröstning om förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker.

29 §.

Genom kommunal folkomröstning må i enlighet med de i detta kapitel meddelade bestämmelser avgöras, huruvida inom en kommun få meddelas sådana rättigheter till detaljhandel med rusdrycker, som omförmälas i denna förordning.

Bestämmelserna i detta kapitel äga dock icke tillämpning å de i 21 § omförmälda rättigheter till utskänkning å passagerarfartyg och järnvägståg.

Kommunal folkomröstning skall avse alla slags rusdrycker och må icke verkställas oftare än vart tredje år.

30 §.

Om vid kommunal folkomröstning minst två tredjedelar av de röstande uttalat sig för förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker, vare förbud i sådant avseende för kommunen gällande, och må ej tillstånd, som meddelats enligt 20 eller 22 §, gälla längre än till utgången av det år, under vilket omröstningen vunnit laga kraft, och ej heller sådan försäljning, som avses i 23 §, efter utgången av nämnda år inom kommunen äga rum.

Är, då framställning om omröstning göres, frågan om upplåtande av sådan rättighet till detaljhandel, som omröstningen avser, på prövning beroende, må rättigheten ej upplåtas, förrän det visat sig, att förbud däremot ej varder för kommunen gällande.

31 §.

För upphävande av förbud, varom i 30 § sägs, erfordras, att vid ny folkomröstning minst två tredjedelar av de röstande uttalat sig för upphävandet.

32 §.

Röstberättigad vid sådan omröstning, som i 29 § sägs, är envar i kommunen mantalsskriven, välfrejdad svensk man och kvinna från och med kalenderåret näst efter det, varunder han eller hon uppnått 21 års ålder, dock ej den, som står under förmynderskap eller fattigvårdsstyrelses målsmansrätt.

Varje röstande tillkommer en röst.

Rösträtt må ej utövas av annan röstberättigad än den, som vid omröstningen personligen inställer sig.

33 §.

Berättigad att påkalla kommunal folkomröstning är envar, som enligt 32 § äger rösträtt.

34 §.

Framställning om anordnande av kommunal folkomröstning skall göras skriftligen hos Konungens befallningshavande under februari månad samt avfattas enligt formulär 1 vid denna förordning.

35 §.

Har framställning enligt 34 § gjorts av så många personer, att deras antal uppgår till minst en tjugondel av kommunens mantalsskrivna befolkning enligt senaste justerade mantalsslängd, skall Konungens befallningshavande i länskungörelserna och i den eller de tidningar inom orten, där allmänna påbud för kommunen vanligen meddelas, giva det tillkänna med utsättande av viss tid av fjorton dagar, under vilken tid jäv, skriftligen avfattade, må kunna anföras mot deras behörighet, som gjort framställningen.

Varder vid prövning av anfört jäv utrett, att framställningen icke omfattas av röstberättigade till ett antal, utgörande minst en tjugondel av kommunens mantalsskrivna befolkning, förklare Konungens befallningshavande frågan om omröstning förfallen.

Föranleder jäv ej dylikt beslut eller har jäv ej inom föreskriven tid anförts, utlyse Konungens befallningshavande ofördröjligen omröstning.

Över Konungens befallningshavandes beslut i anledning av sådant jäv, som i denna paragraf sägs, må klagan ej föras.

36 §.

Omröstning skall, där ej Konungens befallningshavande på framställning av omröstningsnämnden eller magistraten i fråga om kommun med större folkmängd annorlunda förordnar, verkställas minst nio, högst tolv veckor efter dess utlysande samt utsättas till sön- eller helgdag och, om behovet det kräver, jämväl till närmast föregående eller efterföljande dag.

Omröstningen skall börja klockan 9 förmiddagen och fortgå till klockan 9 eftermiddagen, dock att uppehåll göres för den tid högmässogudstjänst inom kommunen pågår. Där å någon ort andra tider för omröstningen finnas mera lämpliga, äger Konungens befallningshavande att på framställning av omröstningsnämnden eller magistraten därom förordna, med iakttagande att tillträde till omröstningen skall finnas minst tre timmar före klockan 3 eftermiddagen och minst två timmar efter klockan 6 eftermiddagen.

37 §.

Vid utlysande av kommunal folkomröstning tillkännagive Konungens befallningshavande i länskungörelserna och i den eller de tid-

ningar inom orten, där allmänna påbud för kommunen vanligen meddelas, dag och tid för omröstningen samt stället för densamma. Kungörelsen skall jämväl innehålla den proposition, efter vilken omröstningen skall försiggå, avfattad i överensstämmelse med det vid denna förordning fogade formulär 2, ävensom en erinran om den skyldighet, som jämlikt 56 § åligger vederbörande omröstningsförrättare att ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända avskrift av omröstningsprotokollet.

Är kommun på landet indelad i två eller flera omröstningsdistrikt, skall i kungörelsen jämväl tillkännagivas, vilken omröstningsnämnd, som skall verkställa slutlig sammanräkning av de inom samtliga distrikt avgivna rösterna.

38 §.

Är kommun, på sätt i 19 § i lagen om val till riksdagen sägs, delad i två eller flera valdistrikt, skall samma distriktsindelning gälla vid kommunal folkomröstning.

39 §.

Omröstning förrättas på landet inför en omröstningsnämnd; och skall såsom sådan tjänstgöra den valnämnd, som, enligt lagen om val till riksdagen, på landet är valförrättare vid valen till andra kammaren.

I omröstningsnämnden skola minst två ledamöter utom ordföranden vara närvarande. Såsom nämndens beslut gäller den mening, om vilken de flesta röstande förena sig, eller vid lika röstetal den mening, ordföranden biträder.

Vid omröstningsnämndens sammanträden föres protokoll av ordföranden.

40 §.

I stad, som utgör ett omröstningsdistrikt, förrättas omröstningen inför magistraten.

Är stad delad i flera omröstningsdistrikt, skall magistraten för varje distrikt utse tre eller flera deputerade att vara omröstningsförrättare i distriktet. Av dessa för den främste ordet. Protokollet över omröstningen föres av den, magistraten därtill utsett.

Till deputerad må i fall av behov utses den, som eljest ej tillhör magistraten.

41 §.

Har kommunal folkomröstning utlysts, skall för kommunen, eller, om den är delad i flera omröstningsdistrikt, för vart och ett av dessa röstlängd snarast möjligt upprättas. Närmare föreskrifter i avseende härå så ock om skyldighet för vederbörande myndighet att lämna uppgifter till införande i längden meddelas av Konungen.

Senast inom sex veckor efter omröstningens utlysande skall röstlängd vara avsänd eller avlämnad, å landet till omröstningsnämndens ordförande och i stad till magistraten, där denna ej själv verkställt upprättandet. På framställning av omröstningsnämnden eller magistraten äger Konungens befälningshavande dock i fråga om kommun med större folkmängd medgiva utsträckning av den tid, inom vilken röstlängd skall vara avsänd eller avlämnad.

42 §.

Röstlängden skall under tio dagar vara å lämpligt ställe inom omröstningsdistriktet under behörig tillsyn framlagd för granskning; och åligger det omröstningsnämndens ordförande eller magistraten att omedelbart efter röstlängdens upprättande kungöra tid och ställe för framläggandet, den tid, inom vilken anmärkning mot röstlängd skall, jämlikt 43 § här nedan, vara till omröstningsnämndens ordförande eller magistraten inlämnad, samt tid och ställe för prövning enligt 46 § av sålunda gjorda anmärkningar.

Kungörelsen skall avfattas enligt formulär 3 vid denna förordning samt uppläsas i kyrkan och, där så ske kan, införas i den eller de tidningar inom orten, där allmänna påbud för kommunen vanligen meddelas.

43 §.

Vill någon, vilken rösträtt enligt längden ej tillkommer, för sig påstå sådan rätt, eller anser någon, att annan icke må vara i längden upptagen såsom röstberättigad, äger han att sina anmärkningar, skriftligen avfattade och åtföljda av de bevis han vill åberopa, ingiva till omröstningsnämndens ordförande eller magistraten sist före klockan 12 på dagen å femte dagen efter utgången av den tid, under vilken röstlängden varit för granskning framlagd.

44 §.

Har någon i rätt tid gjort anmärkning däremot, att annan i röstlängden upptagits såsom röstberättigad, skall härom till denne av omröstningsnämndens ordförande eller magistraten ofördröjligen med allmänna posten sändas underrättelse, med angivande av dagen för anmärkningens prövning. Blanketter till sådan underrättelse, avfattade i överensstämmelse med formulär 4 vid denna förordning, skola av Konungens befallningshavande hållas vederbörande till handa.

45 §.

Varder anmärkning ej ingiven inom föreskriven tid, kommer den ej under prövning.

46 §.

Å femte dagen efter utgången av den för framställande av anmärkning mot röstlängden bestämda tid eller, om nämnda dag är sönd eller helgdag, nästa helgfria dag därefter sammanträder på landet för varje distrikt omröstningsnämnden för prövning av de mot röstlängden framställda anmärkningar. Samma lag vare i stad för magistraten, dock att sammanträde, som skulle hållas å allmän rättegångsdag, i stället äger rum nästa helgfria dag. Sammanträdet skall börja klockan 10 förmiddagen, och vare förhandlingarna offentliga.

Vid sammanträdet lämnas tillfälle till bemötande av gjorda anmärkningar med rätt för den, mot vilkens rösträtt anmärkning blivit enligt 43 § framställd, att åberopa jämväl omständigheter, som inträffat efter den för framställande av anmärkning mot röstlängden bestämda tid.

Över varje i behörig tid framställd anmärkning skall omröstningsnämnden eller magistraten omedelbart eller senast dagen efter slutad förhandling avkunna beslut, vilket, med angivande i korthet av skälen därför, tecknas å den prövade anmärkningsskriften, som bilägges protokollet. Över sådant beslut må särskild klagan ej föras.

I röstlängden införas de rättelser, som av nämnda beslut föranledas.

47 §.

Sedan i anledning av framställd anmärkning mot röstlängd beslut avkunnats, samt rättelse, där sådan ifrågakommer, i längden gjorts, underskrives densamma av omröstningsnämnden eller magistraten.

Har anmärkning mot röstlängden ej inom behörig tid framställts, varde intyg därom av omröstningsnämndens ordförande eller magistraten tecknat å längden.

Sedan röstlängden blivit behörigen underskriven eller försedd med intyg, varom nyss är sagt, lände densamma vid omröstningen till efterrättelse.

48 §.

Anföras besvär över omröstning, vid vilken av omröstningsnämnden eller magistraten meddelat beslut i fråga om anmärkning mot röstlängden tjänat till efterrättelse, må i sammanhang därmed talan mot beslutet fullföljas. Vid sådan klagan må ej andra bevis gälla än de, som hos omröstningsnämnden eller magistraten varit i laga ordning företedda. Har på klagan, som i samband med besvär över omröstning blivit förd, röstlängden i någon del förklarats felaktig, skall, där ny omröstning förordnats skola äga rum, omröstningsnämndens eller magistratens ordförande i längden införa de av beslutet föranledda rättelser.

49 §.

Omröstningen äger rum inför öppna dörrar. Ej må därvid tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de röstande tillåtas inom omröstningslokalen.

Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som omröstningsförrättaren för ordningens upprätthållande och omröstningens behöriga fortgång finner skäl meddela. Uppstår oordning, som ej kan avstyras, äge omröstningsförrättaren att avbryta förtäningen.

I omröstningslokal skall propositionen för omröstningen finnas anslagen.

50 §.

Omedelbart före omröstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att rösturnan är tom.

Omröstningen skall ske med omärkta, enkla och slutna sedlar av vitt papper. Ogill vare varje annan röstsedel.

Röstsedlar skola genom omröstningsförrättarens försorg tillhandahållas inom omröstningslokalen.

Den, som vill rösta, skall personligen, sedan ordföranden förvissat sig om att vederbörande är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, under omröstningsnämndens tillsyn avlämna röstsedeln, i sammanhang varmed i röstlängden vid den röstandes namn göres anteckning, att rösträtten utövats.

51 §.

Då uppehåll i förrättningen sker, skall rösturnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, omröstningsförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillerna äro obrutna.

52 §.

De röstberättigade, som äro tillstädes i omröstningslokalen eller å anvisad plats därtill, men som ej hunnit delta i omröstningen vid det klockslag, då omröstningen skall sluta eller då uppehåll däri göres av annan anledning än för högmässogudstjänst, äga rätt att avlämna sina röstsedlar.

53 §.

När alla röstberättigade, som vid det för omröstningens slut fastställda klockslag äro tillstädes, avlämnat sina röstsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter verkställas röstsammanräkningen.

Efter det jämförelse med anteckningarna i röstlängden skett, inläggas röstsedlarna, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda röstsedlarna skola förvaras intill dess omröstningen vunnit laga kraft eller förordnande om ny omröstning meddelats.

54 §.

I det protokoll, som i överensstämmelse med det vid denna förordning fogade formulär 5 med däri gjorda anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas särskilt:

antalet giltiga ja- och nejroster ävensom antalet av de röstberättigade, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i omröstningen;

därest någon förvägrats rösta, dennes namn samt orsaken till sådan vägran;

om röstsedel förklaras ogill, grunden för detta beslut.

I protokollet avtryckas även de sigill, varmed röstsedlarna förseglats.

55 §.

Varder sedan omröstningen avslutats nödvändigt att uppskjuta och avbryta förrättningen, skola alla röstsedlar inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill samt jämte andra till omröstningen hörande handlingar läggas i säkert förvar; och må förrättningen icke ånyo företagas, innan omröstningsförrättaren inför öppna dörrar förvissat sig om, att de åsatta sigillen äro obrutna.

56 §.

1. Omröstningens utgång kungöres omedelbart genom uppläsande av det under förrättningen förda protokollet, som till riktigheten bestyrkes av ordföranden och två av de närvarande.

2. Utgör kommun ett omröstningsdistrikt, är förrättningen avslutad med uppläsande av det i 1 mom. omnämnda protokoll. Ordföranden insänder därefter ofördröjligen bestyrkt avskrift av protokollet till Konungens befallningshavande, som låter offentliggöra resultatet av omröstningen i länskungörelserna samt i den eller de tidningar inom orten, där allmänna påbud för kommunen vanligen meddelas.

3. Utgör kommun två eller flera omröstningsdistrikt, skall den slutliga röstsammanräkningen för hela kommunen verkställas i stad av magistraten och på landet av den bland kommunens omröstningsnämnder, som Konungens befallningshavande därtill förordnat. För nämnda ändamål åligger det omröstningsförrättarne i distrikten att ofördröjligen till magistraten eller vederbörande omröstningsnämnd insända bestyrkt avskrift av protokollet över omröstningen. Jämväl vid den slutliga röstsammanräkningen, vilken äger rum inför öppna dörrar, föres protokoll, som omedelbart uppläses och till riktigheten bestyrkes av ordföranden och två av de närvarande. Med uppläsande av detta protokoll är förrättningen avslutad.

Ordföranden insänder därefter ofördröjligen bestyrkt avskrift av protokollet över slutsammanräkningen till Konungens befallningshavande, som låter offentliggöra resultatet av omröstningen på sätt i 2 mom. stadgas.

57 §.

Medlem av kommun, som icke åtnöjes med omröstningen, äger rätt, där han tilltror sig kunna visa, att beslutet icke tillkommit i laga ordning, att däröver hos Konungen anföra besvär. För sådant ändamål äger klaganden att begära behörigt protokollsutdrag, i stad hos magistraten och på landet hos omröstningsnämndens ordförande, eller, då kommun är uppdelad i flera omröstningsdistrikt, hos den bland ordförandena, inför vilken enligt 56 § av denna förordning den slutliga sammanräkningen sker. Protokoll skall inom högst tre dagar till klaganden utlämnas; och skall han vid förlust av talan sist inom 10 dagar efter förrättingens avslutande sända till Konungen ställda besvär ingiva till Konungens befallningshavande, som genom tillkännagivande i länskungörelserna och i den eller de tidningar inom orten, där allmänna påbud för kommunen vanligen meddelas, utsätter viss kort tid, inom vilken förklaring må över besvären till Konungens befallningshavande avgivas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshavande att besvärshandlingarna jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ofördröjligen till Konungen insända för att i regeringsrätten skyndsamt föredragas och avgöras.

Föranleda besvären upphävande av det genom omröstningen fattade beslutet på annan grund än att den i 30 och 31 §§ för beslutsåstadkommande stadgade majoritet icke ernåtts, skall Konungens befallningshavande, på sätt i 37 § sägs, ofördröjligen utlysa ny omröstning.

58 §.

I ärende rörande kommunal folkomröstning må det vara envar tillåtet att, under iakttagande av behörig tid och ordning, på eget äventyr till myndighet insända handlingar i betalt brev med allmänna posten; dock att vad sålunda är stadgat, ej äger tillämpning i fråga om besvär.

59 §.

Infaller å söndag eller annan allmän helgdag tid, då anmärkning mot röstlängd, som i 43 § sägs, sist bör framställas eller då åtgärd för talans fullföljande eller bevarande sist bör företagas, må anmärkningen framställas eller åtgärden vidtagas å nästa söckendag.

60 §.

Kostnaderna för anordnande av kommunal folkomröstning skola gäldas av vederbörande kommun, som jämväl har att tillhandahålla för omröstning lämplig lokal.

V kap.

Särskilda föreskrifter om utminuteri ng av rusdrycker.

61 §.

Utminuteri ng av rusdrycker må ej äga rum till annan än den, som hos bolag, vilket äger rätt till utminuteri ng, skriftligen anmält sig önska inköpa sådana drycker med uppgift å sitt fullständiga namn, födelseår och födelsedag, yrke, bostad samt hemvist.

Den, som gör anmälan, vare på anfordran skyldig att till riktigheten styrka de i anmälan lämnade uppgifter.

62 §.

Föreligger ej veterligen i avseende å den, som gjort anmälan, sådant hinder för utminuteri ng, varom i 65 och 66 §§ stadgas, har bolaget, därest bolaget eljest finner utminuteri ng till honom kunna äga rum, att, efter iakttagande av vad i 74 § för där avsett fall finnes stadgat, tillställa honom en motbok, innehållande anvisning å visst utminuteringsställe, varest han må hos bolaget göra inköp av rusdrycker. Därest anmälan avser mera än ett slag av rusdrycker, må bolaget kunna utfärda särskild motbok och anvisa särskilt utminuteringsställe för inköp av varje sådant slags dryck.

Göres anmälan, som i 61 § avses, av kvinna, pröve bolaget, huruvida och med vilka förbehåll rusdrycker må till henne utminuteri ng. Lag samma vare, om anmälan göres av någon, som saknar stadigt hemvist.

63 §.

Bolag må, på köparens begäran eller om så eljest prövas lämpligt, i stället för redan anvisat utminuteringsställe anvisa annat sådant

för inköp hos bolaget; och skall anteckning om sistnämnda utminuteringsställe göras i den i 62 § omnämnda motbok.

64 §.

Vill någon, som äger att hos visst bolag inköpa rusdrycker, i stället verkställa sådant inköp hos annat bolag, må sistnämnda bolag, därest han företer den för honom hos förstnämnda bolag gällande motbok, med iakttagande av vad i 75 § stadgas, anvisa honom utminuteringsställe; och skall anteckning härom göras i motboken.

65 §.

Bolag må ej utminutera rusdrycker till köpare under tid, då han veterligen äger att hos annat bolag å utminuteringsställe inköpa rusdrycker av det slag, försäljningen avser.

66 §.

Rusdrycker må icke utminuteras till

- 1) den, som icke fyllt 21 år;
- 2) den, som under de senaste två åren mer än en gång blivit sakfäld för fylleri;
- 3) den, som under de senaste tre åren dömts till ansvar för brott, som i allmänna strafflagen är belagt med straff, om rätten funnit brottet hava begåtts under inflytande av starka drycker;
- 4) den, som under de senaste tre åren undergått straffarbete eller fängelse, som i fall, varom under 3) sägs, blivit honom annorledes än som förvandlingsstraff i stället för ådömda böter ålagt;
- 5) den, som under de senaste tre åren antingen fällts till ansvar för sådan olovlig försäljning av rusdrycker, som avses i 106 §, eller för olovligt tillhandagående med anskaffande av rusdrycker eller ock för sådant brott undergått fängelse, som honom omedelbart ålagts, eller straffarbete, vartill ådömt fängelse förvandlats;
- 6) den, som under de senaste tre åren undergått tvångsarbete;
- 7) den, angående vilken Konungens befallningshavande under de senaste tre åren genom slutligt beslut förordnat, att han skall intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister, eller som under de senaste tre åren vårdats på sådan anstalt;
- 8) den, som under de senaste tre åren å lasarett eller därmed

jämförlig anstalt, sjukstuga eller allmän, kommunal eller enskild anstalt för sinnessjuka vårdats för delirium tremens eller annan sinnessjukdom, som otvetydigt uppstått genom omåttligt bruk av rusdrycker; samt

9) den, angående vilken nykterhetsnämnd enligt 67 § förordnat, att rusdrycker icke må till honom utminuterat, under den tid beslutet avser.

Vad under 2), 3) och 5) i denna § sägs skall ej äga tillämpning, där det visas, att den, varom är fråga, genom högre rätts laga kraftägande utslag blivit befriad från ansvar för brott, som där avses. Ej heller skall vad under 7) och 9) sägs äga tillämpning, där beslut, som där avses, visas hava blivit efter förd klagan upphävt.

67 §.

Brucar någon, som vistas inom kommunen, rusdrycker till uppenbar skada för sig eller andra, äger nykterhetsnämnden, där så finnes skäligt, förordna, att under viss tid, högst tre år från beslutets dag, rusdrycker icke må till honom utminuterat.

Sådant beslut må dock fattas endast efter anmälan från kommunalnämnd, fattigvårdsstyrelse, kyrkoråd, skolråd, folkskolestyrelse, barnavårdsnämnd, fosterbarnsnämnd, hälsovårdsnämnd, polismyndighet, präst, läkare, lärare i allmän tjänst eller anhörig eller närstående till den, beslutet gäller, eller ock efter anhållan av denne.

Över beslutet må besvär inom trettio dagar från delfäendet anföras hos Konungens befallningshavande.

68 §.

Som hemortsbolag för viss person anses det bolag, som idkar utminutering av spritdrycker inom den kommun, där personen har sitt hemvist, eller, om sådant bolag ej driver rörelse inom denna kommun, det bolag för utminutering av spritdrycker, som kontrollstyrelsen för kommunen anvisat.

69 §.

1. Om någon genom utslag av underrätt blivit sakfälld för fylleri, eller för sådan olovlig försäljning av rusdrycker, som avses i 106 §, eller för olovligt tillhandagående med anskaffande av sådana drycker, skall

från rätten inom en vecka efter utslagets meddelande därom insändas uppgift till hemortsbolaget för den, som uppgiften avser; dock må i fall, där ovisshet råder om den sakfälldes hemortsbolag, uppgift insändas till Konungens befallningshavande i det län, varest den sakfälde har sitt hemvist.

Lag samma vare, där högre rätt dömer till ansvar för brott, varom i detta mom. sägs, och uppgift på grund av stadgandet i samma mom. ej bort från lägre rätt avsändas.

2. Om underrätt fält någon till ansvar för brott, som i allmänna strafflagen är belagt med straff, samt därvid funnit brottet hava begåtts under inflytande av starka drycker, skall från rätten inom en vecka efter utslagets meddelande därom avsändas uppgift till hemortsbolaget för den, som uppgiften avser; dock må i fall, där ovisshet råder om den sakfälldes hemortsbolag, uppgift insändas till Konungens befallningshavande i det län, varest den sakfälde har sitt hemvist.

Lag samma vare, om högre rätt i mål, som i detta mom. avses, dömer tilltalad, som blivit av lägre rätt frikänd, till ansvar och den högre rätten finner brottet hava begåtts under inflytande av starka drycker.

3. Angående den, som frigives vare sig från straffanstalt efter undergången straffarbete eller fängelse, som honom annorledes än som förvandlingsstraff i stället för ådömda böter ålagts genom utslag, varom uppgift skolat lämnas enligt 1 eller 2 mom., eller från tvångsarbetsanstalt, skall vederbörande fängelsedirektör såvitt möjligt i god tid före frigivningen insända uppgift till den frigivnes hemortsbolag eller, i fall där ovisshet råder om rätt hemortsbolag, till Konungens befallningshavande i det län, inom vilket den frigivne har sitt hemvist. Motsvarande skyldighet åligger vederbörande läkare vid lasarett eller därmed jämförlig anstalt, sjukstuga eller allmän, kommunal eller enskild anstalt för sinnessjuka beträffande den, som utskrives från anstalten efter där erhållen vård för delirium tremens eller annan sinnessjukdom, som otvetydigt uppstått genom omåttligt bruk av rusdrycker, ävensom förståndare för allmän anstalt för vård av alkoholister beträffande den, som utskrives från sådan anstalt.

70 §.

Uppgift, som på grund av stadgandena i 69 § inkommit till Konungens befallningshavande, skall genom Konungens befallningshavandes försorg ofördröjligen tillställas hemortsbolaget för den, som uppgiften avser.

71 §.

Har Konungens befallningshavande genom slutligt beslut förordnat om någons intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen tillstålla hans hemortsbolag uppgift därom.

72 §.

Har nykterhetsnämnd jämlikt 67 § i avseende å någon förordnat, att rusdrycker icke må till honom utminuterat, åligger det nämnden att ofördröjligen till hans hemortsbolag meddela uppgift därom och om beslutets giltighetstid.

73 §.

Över dem, vilka bolag anvisat utminuteringsställe för inköp av rusdrycker, skall hos bolaget föras förteckning. I denna förteckning skola jämväl upptagas de personer, i avseende å vilka enligt bolaget tillhandakomna uppgifter hinder förefinnes för utminuterat, varom i 66 § under 2)—9) förmäles.

74 §.

Om någon enligt 61 § anmäler sig för inköp av rusdrycker hos annat än sitt hemortsbolag, må utminuteringsställe ej anvisas honom, innan meddelande om den gjorda anmälan lämnats till hemortsbolaget och upplysning därifrån inhämtats, om i avseende å honom veterligt hinder förefinnes för utminuterat enligt vad i 65 och 66 §§ stadgas. Hemortsbolaget skall, om sådant hinder ej förefinnes, uppföra honom i den i 73 § omförmälda förteckning med anmärkning, att han ej äger hos bolaget inköpa rusdrycker av det slag, anmälan avser, och med anteckning om det bolag, varest han gjort anmälan. Om sedermera i avseende å honom veterligen hinder för utminuterat uppkommer, skall sistnämnda bolag därom ofördröjligen underrättas av hemortsbolaget.

Därest bolag, hos vilket någon anmält sig för inköp av rusdrycker, provar erforderligt att i avseende å honom inhämta upplysning, varom i denna § sägs, hos annat bolag, som under något av

de tre sista kalenderåren före det anmälan sker varit att anse som hans hemortsbolag, skall för sistnämnda bolag gälla vad i denna § om hemortsbolag är stadgat.

75 §.

Då någon enligt 64 § mot företeende av för honom förut gällande motbok anvisas utminuteringsställe av bolag, åligger det bolaget att därom ofördröjligen lämna meddelande till det bolag, som utfärdat motboken, samt från detta bolag inhämta upplysning, om i avseende å honom veterligt hinder förefinnes för utminutering enligt vad i 65 och 66 §§ stadgas. Sistnämnda bolag skall, om sådant hinder ej förefinnes, avföra honom som köpare ur den i 73 § omförmälda förteckning och där anmärka, hos vilket bolag han äger göra inköp. Om sedermera i avseende å honom veterligen hinder för utminutering uppkommer, skall detta bolag därom ofördröjligen underrättas av det bolag, som utfärdat motboken.

76 §.

Å varje utminuteringsställe skall finnas förteckning å dem, som där äga göra inköp av rusdrycker.

77 §.

1. Vid utminutering må rusdrycker i den ordning här nedan stadgas antingen å utminuteringsställe avhämtas eller därifrån efter rekvisition av köpare och på hans bekostnad till honom försändas.

2. Avhämtning å utminuteringsställe må äga rum endast mot avlämnande av köparens egenhändigt undertecknade rekvisition och erläggande av kontant betalning. Gäller inköpet spritdrycker, skall därjämte köparens motbok uppvisas. Avhämtas dryckerna genom ombud, må som sådant ej begagnas person, till vilken veterligen, enligt vad i 66 § stadgas, rusdrycker ej må utminuteras.

3. Spritdrycker må från utminuteringsställe försändas endast till köpare inom kommun, där bolaget erhållit rätt till utminutering. Innan sådan försändning sker, skall köparens motbok hava företetts samt skriftlig rekvisition och betalning för varan erhållits.

Vin och öl må från utminuteringsställe försändas endast efter det köparens skriftliga rekvisition och betalning för varan erhållits, dock att sådana drycker må till köpare inom kommunen i dennes bostad av bolaget avlämnas mot att den skriftliga rekvisitionen och betalningen därvid erhållas.

4. Rekvisitioner, som i 2 och 3 mom. avses, skola tillhöra för köparen utfärdad motbok samt för varje innehavare av sådan å utminuteringsställe förvaras. Vid försäljning av spritdrycker skall i motboken införas uppgift å varje försäld post spritdrycker och dagen för försäljningen.

78 §.

Bolag äger överenskomma med den, som äger rätt till parti-handel med vin eller öl, att sådana från bolaget inköpta drycker jämväl må, med iakttagande av de av kontrollstyrelsen för sådant fall meddelade föreskrifter, av partihandlaren försändas direkt till köpare. Sådan försändning må dock ej ske till köpare, boende inom kommun, där på grund av kommunal folkomröstning rättigheter till detaljhandel med rusdrycker ej få meddelas.

79 §.

1. Motbok gäller endast för den person, å vilken den är utställd, och må förty ej någon tillhandagå med att å egen motbok för annans räkning anskaffa rusdrycker eller med att låta egen motbok av annan användas för inköp för dennes räkning.

2. Det vare ock i andra fall än i 1 mom. avses förbjudet att yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan med anskaffande av rusdrycker.

3. Har motbok för någon förkommit, äger vederbörande bolag pröva, under vilka förbehåll ny motbok må till honom utlämnas.

80 §.

Spritdrycker må ej till någon utminuterar i större myckenhet än en liter i kalenderveckan.

Efter därom skriftligen gjord framställning äger dock bolag, om särskilda skäl föreligga, medgiva köpare rätt att för visst tillfälle inköpa större myckenhet än sålunda stadgats.

En liter sprit med en alkoholstyrka av sextio volymprocent eller därutöver räknas som två liter brännvin och en liter punsch som en halv liter brännvin.

81 §.

Spritdrycker må ej utminuterar i mindre myckenhet än tre tiondels liter.

82 §.

Anhåller någon å honom anvisat utminuteringsställe att få inköpa visst slags rusdryck, som därstädes må till honom försälas, men av vederbörande bolag ej hålles i lager, vare bolaget, därest det eljest finner utminutering till honom kunna äga rum och han som säkerhet för betalningens fullgörande nedsätter det belopp, bolaget kan fordra, pliktigt från namngiven firma vare sig inom eller utom riket söka till skäligen pris anskaffa varan.

83 §.

Närmare bestämmelser angående förande av de i 73 och 76 §§ omförmälda förteckningar och i samband därmed stående frågor meddelas av kontrollstyrelsen, som jämväl har att upprätta och tillhandahålla formulär till de i detta kapitel avsedda motböcker, uppgifter och meddelanden.

Då bolag upphör med sin utminutering, lände i fråga om anvisning av utminuteringsställe till dem, som hos bolaget ägt göra inköp, ävensom beträffande huru med ovanberörda förteckningar och de i 77 § omförmälda rekvisitioner skall förfaras jämväl till efterrättelse vad kontrollstyrelsen därom stadgar.

VI kap.

Övriga föreskrifter angående detaljhandel med rusdrycker.

84 §.

1. Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.

2. De rum, som nyttjas för utskänkningsrörelse, skola vara ljusa och luftiga, hava en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick.

85 §.

Försäljning må ej ske annorstädes än i lokal eller å plats, som blivit för försäljningens bedrivande godkänd vid besiktning, vilken hålles

i stad av stadsfiskal och på landet av kronobetjänt jämte två personer, utsedda en av nykterhetsnämnden i kommunen samt en i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden. Besiktningsmännen skola, därest försäljningsställe godkännes, om besiktningen utfärda bevis, vilket skall innehålla beskrivning å den besiktigade lägenheten.

Innan bevis om besiktningen utfärdats, må försäljning ej börjas.

Vad i denna § är stadgat gäller jämväl, då ny rättighet meddelas att utövas i lägenhet, som förut varit använd som försäljningsställe.

Kostnad för besiktning gäldas av tillståndshavaren med belopp, som bestämmes av Konungens befallningshavande.

86 §.

1. Om tillstånd meddelats till försäljning å angivet försäljningsställe, må ombyte av sådant ej ske, med mindre den myndighet, som meddelat tillståndet, därtill giver sitt bifall; skolande dessförinnan tillfälle att yttra sig i ärendet lämnas samma myndigheter, som blivit hörda över ansökningen om ifrågavarande försäljningsrättighet.

2. Om beslut enligt 1 mom. meddele Konungens befallningshavande underrättelse till dem, som enligt 28 § 2 mom. skola erhålla meddelande om beviljat tillstånd.

3. Sker ombyte av försäljningsställe, som i 23 § avses, skall därom anmälan ske och underrättelse meddelas i enlighet med vad i nämnda § och 28 § 3 mom. stadgas.

87 §.

1. Inom eller omedelbart invid kasernområde, läger eller annat område, som blivit för krigsmaktens behov upplåtet, vare detaljhandel med rusdrycker förbjuden.

2. Vid offentligt skådespel eller varieté-, cirkus- eller annan dylik föreställning eller, med undantag av konsert, vid vilken uteslutande utföres instrumentalmusik, varje annan föreställning, till vilken allmänheten har tillträde, eller vid offentlig danstillställning må utskänkning av rusdrycker icke ske i lokal eller å plats, därifrån är utsikt till skådebanan eller till annan plats, där föreställningen eller danstill-

ställningen äger rum; dock må Konungens befallningshavande, efter magistratens och kommunalnämndens hörande för särskilt tillfälle medgiva undantag från det sålunda meddelade förbud.

88 §.

1. Utminuteriug av rusdrycker må äga rum endast söckendagar under högst åtta timmar, dock ej före klockan 9 förmiddagen eller efter klockan 6 eftermiddagen.

2. Utskänkning av spritdrycker må begynna tidigast klockan 12 middagen samt utskänkning av vin och öl tidigast klockan 9 förmiddagen; och må utskänkningen ej fortfara längre än till klockan 10 eftermiddagen.

Utskänkning av rusdrycker, som äger rum å sön- och helgdagar eller å andra dagar före klockan 3 eftermiddagen, vare tillåten endast vid måltider åt spisande gäster.

Under högmässogudstjänst vare all utskänkning förbjuden.

3. Där särskilda omständigheter anses föranleda behov av att tiden för utskänkniugs avslutande bestämmes senare än till klockan 10 eftermiddagen eller att utskänkning av rusdrycker under sön- och helgdagar efter klockan 7 eftermiddagen sker annorledes än vid måltider åt spisande gäster, äger Konungens befallningshavande efter framställning i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande därom förordna.

89 §.

1. Å tider, då handel med rusdrycker enligt nästföregående § ej är tillåten, vare allt utlämnande av rusdrycker från detaljhandelsställe förbjudet.

2. Då utskänkning ej är medgiven, vare det förbjudet att låta rusdrycker å utskänkniugsställe förtäras.

90 §.

Om tillstånd erhållits att utskänka endast vin eller öl, vare det förbjudet att låta spritdrycker å utskänkniugsstället förtäras ävensom att hava spritdrycker förvarade å utskänkniugsstället eller eljest på sådant sätt, att gästerna äga tillgång till desamma.

Det vare ock förbjudet för gäst att å sådant utskänkniugsställe förtära spritdrycker.

91 §.

1. Vid utskänkning av rusdrycker skall lagad mat alltid vara att tillgå, dock att vad sålunda stadgas ej äger tillämpning vid utskänkning av vin i samband med servering av konditorivaror.

2. I utskänkingslokal skall friskt dricksvatten ständigt hållas för varje gäst lätt tillgängligt.

3. Rusdrycker må å försäljningsställe icke utlämnas till den, som synbarligen är berörd av starka drycker, och må sådan person ej heller tillåtas att å utskänkingsställe förtära rusdrycker. Ej heller må å utskänkingsställe rusdrycker utlämnas till den, som veterligen gjort sig känd för att missbruka sådana, eller till någon, som skäligen kan antagas ej hava fyllt 18 år.

4. Överlastad person får ej utdrivas från utskänkingsställe, där han förtärt rusdrycker, eller lämnas utan vård.

92 §.

1. Under det detaljhandel med rusdrycker pågår, får dörren till försäljningsrummet ej vara låst.

2. Å försäljningsställe skola ett exemplar av denna förordning och bestyrkt avskrift av det tillståndsbevis, som enligt 28 § 1 mom. utfärdats för rörelsens innehavare, ävensom prislista å de rusdrycker, som å stället tillhandahållas, vara för köpare tillgängliga. Därjämte skall å försäljningsställe finnas för samtliga gäster synligt anslag, som tydligt angiver, å vilka tider därstädes försäljning av rusdrycker får äga rum.

93 §.

I öppen salubod för handel med andra varor än rusdrycker ävensom i de för rörelsen använda lägenheter, vid torghandel och auktioner, vid handel med lappbefolkningen samt eljest vid yrkesmässig handel med andra varor än rusdrycker vare utdelning av sådana drycker även utan betalning förbjuden.

94 §.

Stadgandena i 84, 85, 88, 89 och 92 §§ skola ej äga tillämpning å utskänkning, varom förmäles i 23 §.

Ej heller skall vad i 88 och 89 §§ stadgas äga tillämpning å utskänkning, som avses i 21 §.

VII kap.

Om tillsyn å detaljhandel med rusdrycker och övervakande av nykterhetstillståndet.

95 §.

All försäljning av rusdrycker skall ordnas så, att därmed åstadkommes så ringa skada som möjligt och att syftet med de i denna förordning givna stadganden sålunda i största möjliga utsträckning vinnes.

96 §.

Nykterhetsnämnd i kommun har att övervaka nykterhetstillståndet inom kommunen.

Nämnden åligger därvid särskilt

att hålla förteckning över dem, som nämnden jämlikt 67 § förklarar obehöriga att å utminuteringsställe inköpa rusdrycker;

att genom upplysningar och råd till försäljare söka förebygga missbruk av rusdrycker;

att bereda de ärenden, berörande nykterhetstillståndet, vilka i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma till nämnden remitteras; samt

att till stadsfullmäktige eller kommunalstämman göra framställning om vidtagande av nykterhetsfrämjande åtgärder och avgiva årlig berättelse angående sin verksamhet och över nykterhetstillståndet inom kommunen.

97 §.

Bolag och innehavare av från bolag överlåten rättighet vare pliktiga tillhandagå kommunens nykterhetsnämnd eller av nämnden utsett ombud med erforderliga upplysningar samt att hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för nämnden eller sådant ombud.

Bolag vare ock på anfordran skyldigt låta vederbörande nykterhetsnämnd eller av sådan nämnd utsedd person taga del av de i 73 och 76 §§ omförmälda förteckningar.

Ordföranden i nykterhetsnämnden i den kommun, där bolaget utövar sin verksamhet, eller annan av nämnden utsedd ledamot äger närvara vid sammanträden med bolagets styrelse och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten.

98 §.

Det åligger Konungens befallningshavande att övervaka iakttagandet av vad i denna förordning är stadgat.

Polismyndighet i stad samt kronobetjänt och kommunalnämnd å landet skola tillse, att å ställe, där detaljhandel med rusdrycker idkas, ordning iakttages samt de i denna förordning meddelade föreskrifter nogga efterföljas.

För köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer är i tillämpliga delar gällande, må Konungens befallningshavande förordna lämplig polisman att fullgöra vad enligt denna förordning åligger kronobetjänt.

99 §.

Innehavare av rättighet till detaljhandel eller i hans frånvaro den, som försäljningen ombesörjer, vare skyldig att efter anfordran lämna dem, som hava att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av denna förordning, tillträde till de försäljningsställena, vilka deras tjänsteåligganden avse.

100 §.

Tredskas bolag att fullgöra de i denna förordning för bolag meddelade föreskrifter eller de föreskrifter, som kontrollstyrelsen kan hava för bolaget utfärdat, äger Konungens befallningshavande efter omständigheterna förelägga bolagets styrelseledamöter vite eller förbjuda bolaget att efter utsatt skälig tid fortsätta med försäljningen, om ej de åsidosätta föreskrifterna iakttagas, eller återkalla bolagets rättighet till detaljhandel att upphöra med löpande kalenderårs utgång.

101 §.

1. Tillstånd, som meddelats enligt 20—22 §§, må av Konungens befallningshavande återkallas, när helst Konungens befallningshavande finner skäl därtill, och skall återkallelse av tillstånd, som meddelats enligt 20 eller 22 §, äga rum, då i stad stadsfullmäktige och på landet kommunalstämma det påyrka.

2. Över beslut, varigenom tillstånd enligt denna § återkallats, må klagan ej föras.

102 §.

1. Vid ting, uppboresstämma, inskrivningsförrättning, vapenövningsmöte, marknad, torgdag, auktion, arbetsinställelse eller där trupp är för flere dagar sammandragen så ock vid annan till större folksamling ledande förrättning ävensom då eljest skäligen kan befaras, att öppet-hållande av försäljningsställe kan föranleda oordningar, eller då försäljning visar sig föranleda sådana, må Konungens befallningshavande ävensom i stad polismyndighet samt å landet kronobetjänt och kommunalnämnd för visst tillfälle förbjuda bedrivandet av eljest tillåten detaljhandel med rusdrycker eller för sådant tillfälle föreskriva de inskränkningar i samma handel, som kunna finnas nödiga.

2. Finnes vid krig eller omedelbar krigsfara eller då arbetslöshet eller nöd i större omfattning är rådande nödigt att meddela förbud mot bedrivande av detaljhandel med rusdrycker eller att föreskriva inskränkningar i sådan handel, äge Konungen därom förordna. I fall, varom nu är sagt, må ock sådant förordnande, även om det ej kan anses erforderligt för ordningens upprätthållande, meddelas av Konungens befallningshavande, där Konungen det medgivit.

103 §.

1. Därest av detaljhandel, vartill tillstånd enligt denna förordning erhållits, oordningar föranledas eller å försäljningsställe, varest dylik handel idkas, osedlighet bedrivs och sådant fortfar, oaktat skedd erinran från polismyndighet i stad samt kronobetjänt eller kommunalnämnd å landet, må i stad magistraten och på landet kommunalnämnden förbjuda försäljningens fortsatta bedrivande. Beslutet därom gånge genast i verkställighet, men skall, vid äventyr att förbudet eljest går åter, senast inom åtta dagar underställas prövning av Konungens

befallningshavande, som, därest tillståndet, enligt vad i detta kapitel sägs, ej finnes böra återkallas, har att för viss tid fastställa förbudet eller ock upphäva detsamma.

I Stockholm tillkommer det i fall, som i detta mom. sägs, överståthållarämbetet att meddela förbud, varom där förmäles.

2. Om sådan utskänkning, varom förmäles i 23 §, befines ske i större omfattning eller på annat sätt än i nämnda lagrum avses, må Konungens befallningshavande ävensom i annan stad än Stockholm magistrat samt på landet kommunalnämnd förbjuda fortsättande av rörelsens bedrivande. I fråga om verkställighet och underställning av sådant beslut, som meddelats av magistrat eller kommunalnämnd, skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i 1 mom. finnes stadgat.

104 §.

Därest av försäljning, som bedrivs av bolag eller innehavare av från bolag överlåten rättighet, vid upprepade tillfällen oordningar föranledas eller å försäljningsställe, där sådan rörelse utövas, osedlighet bedrivs, må Konungens befallningshavande, på anmälan av i stad polismyndighet eller stadsfullmäktige och på landet kronobetjänt eller kommunens eller angränsande kommuns kommunalnämnd eller kommunalstämma, äga att indraga rättighet till sådan försäljning eller ock därifrån skilja innehavaren.

105 §.

Återkallelse av meddelat tillstånd samt förbud mot försäljning, varom ovan sägs, skola delgivas rörelsens innehavare eller i hans frånvaro den, som besörjer försäljningen. Därest försäljningen grundar sig på särskilt tillstånd, skall underrättelse om återkallelse och förbud lämnas dem, som enligt 28 § 2 mom. skola erhålla meddelande om beviljat tillstånd, dock att underrättelse om förbud ej skall meddelas kontrollstyrelsen. Har Konungens befallningshavande meddelat förbud, som avses i 103 § 2 mom., skall underrättelse därom meddelas i annan stad än Stockholm magistraten samt på landet kommunalnämnden och länsmanen i orten.

VIII kap.

Ansvarsbestämmelser m. m.

106 §.

1. Den, som utan att äga rätt till försäljning enligt denna förordning, avyttrar rusdrycker, straffes för olovlig försäljning med böter från och med trettio till och med tvåhundra kronor.

2. Beträdes någon andra gången eller oftare med olovlig försäljning av rusdrycker eller bedriver någon olovlig försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, straffes med böter från och med femtio till och med två tusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

3. I fall, som i denna § avses, vare de å försäljningsstället med därtill hörande lägenheter befintliga eller eljest för försäljning avsedda rusdrycker tillika med kärl och emballage, vari de förvaras, underkastade beslag och förbrutna.

4. Vad i denna § stadgas skall jämväl äga tillämpning, om någon, som ej äger rätt till försäljning av rusdrycker, genom byteshandel avhänder sig sådana eller eljest använder dem som betalningsmedel.

107 §.

Överskrider den, som enligt 12 § 1 mom. äger rätt till partihandel med rusdrycker, honom enligt samma mom. tillkommande försäljningsrättighet, straffes med böter från och med trettio till och med fem tusen kronor. Äro omständigheterna försvårande eller beträdes någon andra gången eller oftare med sådan förbrytelse, må ock dömas till fängelse.

108 §.

Överskrides den i 3 § 1 mom. stadgade rättighet till försäljning av rusdrycker i visst fall å apotek, vare lag som i 106 § sägs.

109 §.

1. Avyttrar den, som handhar detaljhandel med rusdrycker, sådana drycker av annat slag än försäljningsrättigheten avser,

eller beträdes den, som handhar utminuteri, med olovlig utskänkning eller den, som handhar utskänkning, med olovlig utminuteri,

eller idkar någon detaljhandel med rusdrycker å annat ställe än därtill uppgivet eller medgivet är,

eller fortsätter någon, oaktat återkallelse av meddelat tillstånd till försäljning eller förbud däremot delgivits honom, med försäljningen, straffes som i 106 § 1 och 2 mom. sägs.

2. Har försäljning skett av drycker av annat slag än försäljningsrätten avser, skall i fråga om sådana drycker tillämpas även vad 106 § 3 mom. finnes stadgat.

110 §.

Förbrytelse mot 6 §, 7 § 3 mom., 90, 91 eller 92 § straffes med böter från och med tio till och med ett hundra kronor.

111 §.

Bryter den, som handhar tillåten försäljning av rusdrycker, i andra fall än förut i detta kapitel sägs mot vad i denna förordning är stadgat eller mot de föreskrifter, som vederbörande myndighet i enlighet med denna förordning kan hava meddelat, straffes med böter från och med tio till och med ett tusen kronor.

112 §.

Dömes den, som efter överlåtelse från bolag eller enligt 20, 21 eller 22 § äger rätt till utskänkning av rusdrycker, till ansvar efter 109 eller 111 §, och har han förut undergått bestraffning för förbrytelse, varom sägs i någon av dessa §§, skall han tillika förklaras sin rätt till försäljning förlustig.

Lag samma vare, om sådan rättighet avser utskänkning av endast vin eller öl och rättighetsinnehavaren dömes till ansvar för olovlig försäljning av spritdrycker.

113 §.

Bryter någon, som ej handhar försäljning enligt denna förordning, mot 7 § 1 eller 2 mom. eller förbryter sig någon mot stadgandet i 93 §, straffes som i 111 § sägs.

114 §.

Tillhandagår någon mot föreskrifterna i 79 § 1 eller 2 mom. med anskaffande av rusdrycker, dömes till böter från och med tio till och med ett hundra kronor. Sker förbrytelsen i större omfattning eller yrkesmässigt eller beträdes någon andra gången eller oftare med sådan förbrytelse, vare straffet böter från och med femtio till och med femhundra kronor eller fängelse i högst sex månader.

115 §.

1. Rusdrycker, som till riket införas av annan än den, vilken enligt 10 § är berättigad till införsel av sådana drycker, må, därest varan i behörig ordning angivits till tullbehandling, åter utföras; sker ej återutförsel, förfares på sätt i 122 § är stadgat.

2. Är införsel av rusdrycker att anse som olovlig varuinförsel enligt vad i tullstadgan sägs, skola de i kap. 9 samma stadga förekommande bestämmelser lända till efterrättelse; dock skall i fråga om försäljningen av olovligt införda rusdrycker gälla vad i 122 § här nedan stadgas.

3. Den, som mot stadgandet i 10 § 4 mom. från fartyg tillför rusdrycker, vilka förtullats såsom överskott av skeppsproviant, böte från och med tio till och med ett tusen kronor och vare dryckerna tillika med kärl och emballage underkastade beslag och förbrutna.

116 §.

Försäljer någon till dryck ej hänförlig alkoholhaltig vätska och sker försäljningen under omständigheter, vilka kunna giva säljaren skälig anledning antaga, att vätskan är avsedd att användas som dryck, straffes som i 106 § 1 och 2 mom. sägs, och vare å försäljningsstället med därtill hörande lägenheter befintlig vara, varav försäljning skett, tillika med kärl och emballage underkastad beslag och förbruten.

117 §.

Den, som har eller haft att taga befattning med tillsyn å sådan försäljning av rusdrycker, som bedrives av partihandlare, varom i 12 § 1 mom. sägs, eller av innehavare av överlåten rättighet, vare för-

bjudet att, där det ej kan anses påkallat av tjänstens intresse, yppa sådana försäljares affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej av omständigheterna, att han om de affärsförhållanden erhållit kännedom å tid, då han ej innehåft dylik befattning, straffes med böter från och med trettio till och med ett tusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom till egen eller annans fördel, må dömas till fängelse.

118 §.

Skulle den, som är pliktig att åtala förbrytelser mot denna förordning, själv beträdas med olovlig försäljning av rusdrycker, vare det ansett som försvårande omständighet, och vare han därjämte förlustig tjänsten.

119 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, dömas till de böter eller det fängelsestraff, som äro stadgade för sådan förbrytelse; dock må sammanlagda fängelsestraffet icke överstiga två år.

120 §.

Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

121 §.

1. Lands- och stadsfiskaler, kronobetjante samt de personer, vilka särskilt antagits att vaka över förordningens efterlevnad, åligger att åtala förbrytelser mot densamma.

2. I övrigt äger envar rättighet att för sådana förbrytelser anställa åtal, dock ej föräldrar och barn eller makar eller syskon mot

varandra, ej heller annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, ej fosterbarn mot fosterföräldrar och ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

3. Då åtal anställas av annan än den, som är nämnd i 1 mom., give han sin talan allmän åklagare till känna så tidigt, att denne må kunna övervara målets utförande.

122 §.

1. Rättighet att verkställa beslag tillkommer, förutom tullmyndighet i fall som i 115 § sägs, de i 121 § 1 mom. omnämnda allmänna åklagare. Beslag, som verkställas av annan än tulltjänsteman, skall göras i två vittnens närvaro.

2. Då rusdrycker enligt denna förordning dömts förbrutna, skola de hembjudas till försäljning till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till sådan partihandlare, som avses i 12 § 1 mom.; och vare dylikt bolag skyldigt att till skäligt pris inköpa sålunda hembjudna rusdrycker. Är mängden så ringa, att dess värde ej anses motsvara forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning av rusdrycker på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar.

3. Då öl jämlikt denna förordning blivit taget i beslag, äger beslagaren, sedan syn och värdering av två ojävige män hållits, därmed förfara i nyss stadgad ordning, innan frågan om detsamma skall anses förbrutet blivit slutligen avgjord.

123 §.

Böter, som äro ådömda efter denna förordning, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmän strafflag.

124 §.

Av böter, som enligt denna förordning ådömas, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfalla två tredjedelar åklagaren och en tredjedel den kommuns fattigkassa, där den åtalade förbrytelsen är begången. Finnes särskild angivare eller är annan än åklagaren beslagare, äger sådan angivare eller beslagare taga hälften av åklagarens andel.

125 §.

Ej vare någon jävig att bära vittne angående olovlig försäljning av rusdrycker endast på den grund, att han därvid tillhandlat sig eller förtärt sådana drycker.

126 §.

Förbrytelser mot denna förordning skola åtalas och avdömas vid allmän domstol, dock att i stad, där poliskammare finnes, åtal för sådana förbrytelser skola behandlas i hittills vanlig ordning.

127 §.

Vad enligt denna förordning tillhör stadsfullmäktiges handläggning tillkommer i stad, där stadsfullmäktige ej finnas, allmän rådstuga, och skall vad som tillhör kommunalstämmas handläggning tillkomma kommunalfullmäktige, där sådana finnas.

Vad i denna förordning är stadgat i avseende å magistrat, vare i stad, där magistrat ej finnes, gällande om den för sådan stad särskilt tillsatta styrelse, och skall vad enligt III, VI, VII och VIII kapitlen i denna förordning tillhör magistrats handläggning tillkomma poliskammare i stad, där sådan finnes.

IX kap.

Särskilda föreskrifter i avseende å förordningens ikraftträdande m. m.

128 §.

Denna förordning, varigenom förordningarna den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin samt angående försäljning av vin och öl upphävas, träder i kraft den 1 januari 1918, från vilken dag försäljning av rusdrycker blott må utövas av den, som enligt denna förordning därtill äger rättighet.

Härvid skall dock iakttagas,
dels att åtgärder, som före sistnämnda dag erfordras i avseende å ordnandet av handeln med rusdrycker enligt denna förordning, skola vidtagas i enlighet med bestämmelserna i densamma,
dels att IV kapitlet skall tillämpas under år 1917,
dels ock att i avseende å bolag, som under år 1917 utövar rätt till försäljning av brännvin, granskning av förvaltning och räkenskaper, beslut om ansvarsfrihet samt inleverering till statsverket av avgifter, nettovinst och överskott av bolagets tillgångar skola ske enligt nu gällande föreskrifter.

129 §.

Intill dess denna förordning träder i kraft, må rätt till detaljhandel med brännvin enligt 11 och 13 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin samt rätt till utskänkning av vin och öl enligt 7 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av vin och öl ej meddelas att gälla för längre tid än till den 1 januari 1918.

130 §.

Den, som efter överlåtelse enligt 17 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin idkar utminuterung av rusdrycker, och den, som jämlikt 13 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av vin och öl idkar utminuterung av vin, som ej är förenad med handel med andra varor än spritdrycker, må, om han före den 1 januari 1918 hos kontrollstyrelsen därom gör anmälan, under en tid av fem år efter sistnämnda dag utan särskilt tillstånd fortsätta försäljningen i fråga, dock blott i den ordning, som i II kapitlet föreskrives för partihandlare. Det åligger kontrollstyrelsen att på nu avsedd försäljningsidkares framställning meddela nödiga föreskrifter för att underlätta försäljningen av det lager av ifrågavarande drycker, som han vid tiden för förordningens trädande i kraft innehar.

131 §.

1. Rusdrycker, som före den 1 januari 1918 från utlandet inkommit till riket, må från och med sagda dag icke av tullverket utlämnas till annan än den, som enligt 10 § äger rätt till införsel av

sådana drycker; dock att den, som enligt 130 § äger rätt att efter nämnda dag fortsätta försäljning av rusdrycker, må under tiden för denna rättighets bestånd äga utbekomma sådana drycker, som för hans räkning inkommit och angivits till förtullning eller till uppläggning å nederlag eller transitupplag före utgången av år 1917.

2. Kan på grund av vad nu är stadgat utlämnande av rusdryck, som inkommit till riket före utgången av år 1917, icke äga rum eller har den, som enligt 130 § äger fortsätta försäljning av rusdrycker, icke begagnat sig av den honom enligt 1 mom. tillerkända rätt, må varan på ägarens begäran återutföras. Sker ej återutförelse, i förstnämnda fall inom loppet av år 1918 och i sistnämnda fall inom ett år efter försäljningsrättens upphörande, hemfalle varan till kronan, och varde för dess räkning behandlad på sätt i 122 § sägs.

Formulär 1.

Till Konungens befallningshavande i N. N. län.

Jämlikt förordningen angående försäljning av rusdrycker den ..... 19... får jag (få vi) härigenom anhålla, att folkomröstning om förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med sådana drycker måtte i N. N. kommun anordnas år 19....

På heder och samvete försäkrar jag mig (försäkra vi oss var och en för sin del) vara i N. N. kommun mantalsskriven (-vna), välfrejdad (-dade) svensk (-ske) medborgare, före detta års början hava fyllt 21 år samt ej stå under förmynderskap eller fattigvårdsstyrelsens målsmansrätt.

Egenhändig namnunderskrift	Datum	Bostadsadress

Formulär 2 A.

Voteringsproposition A.

Den, som vill, att inom N. N. kommun förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker må införas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Varda nejroster vid omröstningen avgivna till ett antal, motsvarande mer än en tredjedel av samtliga avgivna röster, vare frågan om införande av sådant förbud förfallen.

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 7 saml. 10 häft. (Nr 10.)

Formulär 2 B.

Voteringsproposition B.

Den, som vill, att det inom N. N. kommun gällande förbudet mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker må upphävas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Varda nejroster vid omröstningen avgivna till ett antal, motsvarande mer än en tredjedel av samtliga avgivna röster, vare frågan om förbudets upphävande förfallen.

Formulär 3.**KUNGÖRELSE.**

Härmed tillkännagives, att röstlängden till efterrättelse vid kommunal folkomröstning om förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker inom N. N. kommun finnes under tiden från och med den ..... till och med den ..... framlagd i .....¹ för att där vara för granskning tillgänglig; och erinras tillika, att den, vilken rösträtt enligt denna längd ej tillkommer, men som för sig vill påstå sådan rätt, eller den, som anser, att annan icke må vara i längden upptagen såsom röstberättigad, äger att sina anmärkningar, skriftligen avfattade och åtföljda av de bevis, han vill åberopa, ingiva till .....² sist å .....³ dagen den .....³ före klockan 12 på dagen, ävensom att prövning av de mot röstlängden framställda anmärkningar äger rum i .....⁴ .....⁵ dagen den .....⁶.

Ort och tid.

Underskrift.

Formulär 4.

Härigenom varder Eder till kännedom meddelat, att i rätt tid anmärkning(ar) framställts däremot, att i den röstlängd som detta år upprättats för att i N. N. kommun (stad) [N. N. omröstningsdistrikt inom N. N. kommun (stad)] tjäna till efterrättelse vid kommunal folkomröstning om förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker, Ni upptagits såsom röstberättigad, samt att anmärkningen(arna) avser (avse) att.....

Prövning av anmärkningen(arna) äger rum i ..... dagen den ..... med början kl. 10 förmiddagen, då tillfälle lämnas Eder att bemöta anmärkningen(arna).

Poststämpelns datum.

Underskrift.

¹ Här anges den lokal, i vilken röstlängden kommer att framläggas. Vid bestämmande av lokal iakttages, att behörig tillsyn över längden må kunna å det angivna stället utövas till förekommande av att eljest anteckning i längden skulle av någon kunna verkställas.

² Omröstningsnämndens ordförande, magistrat och stadsstyrelse.

³ Här utsättes med angivande av veckodag och datum den tid, inom vilken anmärkningarna sist skola vara ingivna.

⁴ Sockenstuga, rådhus eller annan lämplig lokal.

⁵ Här utsättes med angivande av veckodag och datum den för anmärkningars prövning bestämda tid.

Formulär 5.

Protokoll, fört i N. N. kommun (stad) [N. N. omröstningsdistrikt av N. N. kommun (stad)] vid folkomröstning angående väckt förslag om införande (upphävande) av förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker inom kommunen (staden) å ..... (omröstningslokalen) i ..... (orten) den ..... (dag (-ar), månad, år).

Till förrättande av den folkomröstning, som blivit utsatt att hållas härstädes ..... dagen den ..... (och ..... dagen den .....) sammanträdde klockan ..... (och klockan .....) omröstningsnämnden (stadens magistrat¹, magistratens deputerade²).....³.

Omröstningen fortgick till klockan ..... med uppehåll .....⁴.

Vid omröstningen avgåvos av ..... röstande ..... giltiga jaröster och ..... giltiga nejroster.⁵

.....⁶

Samtliga röstsedlar inlades efter verkställd räkning i ..... (antal) omslag, som förseglades med de ..... (antalet) sigill, som här nedan finnas avtryckta.⁷

Vid protokollet
N. N.

Att detta protokoll vid omröstningsförrättningen upplästes och befunnits riktigt, bekräftas.

N. N.

Ordförande.

N. N.

N. N.

¹ I stad, som utgör ett omröstningsdistrikt.

² I stad, som består av flera omröstningsdistrikt.

³ Har omröstningen till följd av gudstjänst ej hunnit börja å bestämd tid, varde detta här anmärkt.

⁴ Här angivas tider, varunder uppehåll i förrättningen, även på grund av gudstjänst, ägt rum.

⁵ Har någon förvägrats att utöva rösträtt, varde det, med tydligt angivande av personens namn och orsaken till denna vägran, här anmärkt.

⁶ Har röstsedel förklarats ogill, angives detta här jämte grunden därför.

⁷ Här upptages vad i övrigt förekommit av beskaffenhet att bära i protokollet antecknas.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1—3, 6, 10, 11, 13 och 14 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka.

Härigenom förordnas, att 1—3, 6, 10, 11, 13 och 14 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1. Försäljning — — — — — gällande.
2. Lika med tillagade, alkoholfria drycker anses i denna förordning alla alkoholhaltiga drycker, vilka ej äro tillagade av malt och som ej innehålla mer än $2 \frac{1}{4}$ volymprocent alkohol.
3. Vad i 1 mom. är stadgat gälle ock försäljning av svagdricka, då denna ej sker till förtäring på stället.
4. Med svagdricka förstås — — — svagdricka ävensom alkoholfria maldrycker.

2 §.

Den — — — — utskänkning av spritdrycker, vin eller öl, — — — svagdricka.

3 §.

1. Vill — — — — — ombytes.
2. Bevis — — — — förbjudits att försälja spritdrycker, vin eller öl, — — — tillstånd att försälja spritdrycker, vin eller öl återkallats, eller att han dömts förlustig rätt till försäljning av sådana drycker eller drycker, som avses i denna förordning.
3. Vill någon — — — — förordning, eller att försälja spritdrycker, vin eller öl upphört — — — tillstånd att försälja spritdrycker, vin eller öl återkallats, — — — tillämpning.
4. Inom — — — — — tillstånd.
5. Har — — — — — upphört.

6 §.

1. Utskänkning — — — — — resande.
  2. Om utskänkning på grund av anmälan eller tillstånd enligt 3 § idkas, vare det förbjudet att låta rusdrycker å utskänkningsstället förtäras ävensom att hava sådana drycker förvarade å utskänkningsstället eller eljest på sådant sätt, att gästerna äga tillgång till desamma.
- Det vare ock förbjudet för gäst att å sådant utskänkningsställe förtära rusdrycker.

10 §.

1. Den — — — — — kronor.
2. Överträder — — — — — sagt.
3. Överträder — — — — — kronor.
4. Förbryter sig någon mot vad i 5 § eller 6 § 2 mom. är föreskrivet, eller utövar någon utskänkning av i denna förordning avsedda drycker å otillåten tid, böte från och med fem till och med trettio kronor.

11 §.

Varder — — — — olovlig försäljning av spritdrycker, vin eller öl — — — — föranleda.

13 §.

Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av försäljning enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

14 §.

Om — — — — försäljning av rusdrycker är eller varder stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 7 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Härigenom förordnas, att 7 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet skall erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

1 mom. Sådan — — — — — yrket.

2 mom. Tillverkning eller beredning av drycker, hållande mer än $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol, må i andra fall än som avses i kungl. förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker och kungl. förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, icke, utan att Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd, äga rum i reningsverk, vinfabrik eller annan byggnad, som för ifrågavarande verksamhet anlagts eller inrättats efter ingången av juli månad 1916. Lag samma vare angående tillverkning och beredning av nu ifrågavarande drycker i härför förut använd byggnad, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupp-tagits före ingången av juli månad 1916.

Denna förordning träder genast i kraft.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Häri genom förordnas, att 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

13 §.

1. I bryggeri, som anlagts eller för tillverkning av andra malt-drycker än svagdricka inrättats efter ingången av juli månad 1916, må sådan tillverkning ej äga rum, utan att Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Lag samma vare angående tillverkning av ifrågavarande drycker i bryggeri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1916.

2. Då skattepliktigt — — — — —
företräda honom inför kontrolltjänsteman;

varjämte vid anmälan skall fogas dels, därest bryggeriet ej står under tillsyn av kontrollör, då anmälan göres, intyg — — — —
ordningsstadgans föreskrifter, dels ock i fall som avses i 1 mom. bevis att Kungl. Maj:t lämnat sådant tillstånd, som där är sagt.

3.	Samtidigt — — — —	(= nuv. 2 mom.)	— — — — kronor.
4.	Ingives — — — —	(= nuv. 3 mom.)	— — — — krossas.
5.	Har — — — —	(= nuv. 4 mom.)	— — — — återkallas.
6.	När — — — —	(= nuv. 5 mom.)	— — — — kronor.
7.	Förfaller — — — —	(= nuv. 6 mom.)	— — — — återkallas.

23 §.

Från skattepliktigt bryggeri må svagdricka, därest det ej av köpare avhämtas i öppna kärl, endast utlämnas på kärl, som äro stämplade med såväl bryggeriets namn som ordet »skattefritt». I stället — — — varumärke.

Beträffande — — — — — proppen.

När kärl, som innehåller svagdricka, är försett med etikett, skall på etiketten ordet »skattefritt» vara anbragt överst å en rad för sig och vara tydligt framträdande.

På sålunda — — — — — utlämnas.

31 §.

Från skattefritt bryggeri må svagdricka, därest det ej av köpare avhämtas i öppna kärl, endast utlämnas på kärl, som äro stämplade med såväl bryggeriets namn som ordet »skattefritt». I stället — — — varumärke.

Beträffande — — — — — proppen.

När kärl, som innehåller svagdricka, är försett med etikett, skall på etiketten ordet »skattefritt» vara anbragt överst å en rad för sig och vara tydligt framträdande.

Denna förordning träder genast i kraft.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Häri genom förordnas, att 1 och 4 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1. Brännvin — — — — — konkursboet.
2. Överståthållare — — — — — förordning.
3. Å — — — — — förbjuden.
4. I bränneri, som anlagts eller för brännvinstillverkning inrättats efter ingången av juli månad 1916, må sådan tillverkning ej äga rum, utan att Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Lag samma vare angående tillverkning i bränneri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1916.

4 §.

Den, som — — — — — samt därvid avlämna bevis, dels att han är behörig att utöva brännvinstillverkning dels ock i fall som avses i 1 § 4 mom. att Kungl. Maj:t lämnat sådant tillstånd, som där är sagt. Av bolag — — — — — utfärdat.

Denna förordning träder genast i kraft.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Härigenom förordnas, att 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Av — — — — punschskatt och rusdrycksförsäljningsmedel skal
efter restitution —
— — — nedgått.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1918.

Reservationer:

A) i fråga om utskottets författningsförslag

- 1) av herrar *Nilsson* i Bonarp och *von Hofsten*, vilka anförde:

Efter handläggning inom bevillningsutskottet av årets nykterhetsmotioner föreligger uti berörda ärende åter samma situation som under tvenne föregående riksdagar: utskottets majoritet har med några mindre ändringar godtagit nykterhetskommitténs förslag; vi för vår del, som icke känna oss övertygade om den praktiska nykterhetseffekten av det lokala vetot, yrka fortfarande bifall till de författningsförslag i nu ifrågasvarande hänseenden, vilka tvenne gånger vunnit första kammarens bifall och vilka innefattas uti motion nr II: 166 vid innevarande riksdag av herr von Hofsten med flere. Denna motion skiljer sig från motsvarande vid 1915 års riksdag därutinnan, att i densamma icke i år upptagits frågan om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning och förslag — under förutsättning av lagförslagets ikraftträdande år 1917 — angående ersättning åt vissa rättighetsinnehavare och andra. — De vid motionen fogade författningsförslag äro lika lydande med de förslag, som framlagts genom Kungl. Maj:ts proposition nr 242 vid 1914 års senare riksdag med de tillägg allenast, vilka påkallas av under 1915 års riksdag redan *beslutade* ändringar uti ifrågasvarande lagstiftning, varjämte vissa tidsbestämmelser jämkats efter föreliggande förhållanden.

Då de synpunkter och förslag, vilka uti angivna motion nr II: 166 framlagts, blivit genom ärendets föregående behandling ingående debatterade och framhållna, anse vi icke nödigt här ytterligare inlåta oss på själva sakfrågan.

På grund av vad sålunda och förut i ärendet anförts, få vi hemställa om bifall till de uti motion nr II: 166 av herr von Hofsten med flere gjorda yrkanden.

2) av herrar *Hammarström* och *Forssman*, vilka instämt i det av herrar *Nilsson* i *Bonarp* och *von Hofsten* i deras ovan införda reservation gjorda yrkandet;

3) av herr *Jonsson* i *Hökhult*, som ansett att utskottet bort tillstyrka,

att riksdagen måtte för sin del antaga de lagförslag, som innefattas i de av herr *K. J. Ekman* i första kammaren och herr *J. A. Jonsson m. fl.* i andra kammaren väckta motionerna jämte de hemställanden i övrigt, som innehållas i sagda motioner;

4) av herr *Antonsson*, som anförde:

Såväl vid 1914 års senare riksdag som vid riksdagen 1915 förelågo till behandling olika förslag till nykterhetslagstiftning med ungefär samma innehåll som innefattas i nu föreliggande motioner.

Då jag fortfarande är av den uppfattningen, att en lagstiftning i överensstämmelse härmed icke kan bliva till verkligt gagn för vårt land, har jag för min del icke kunnat biträda något av de förevarande lagförslagen.

Det tryckande förmynderskap, som genom antagande av vare sig det ena eller andra av dessa förslag skulle påläggas den enskilde, är ovärdigt fria medborgare och utgör enligt min mening en fara för vårt folks fortsatta utveckling till bestående nykterhet och ansvars känsla.

Samma uppfattning uttalades på sin tid jämväl av nästan alla statsmyndigheter, vilka under ämbetsmannans ansvar avgivit yttrande över det av nykterhetskommittén utarbetade lagförslaget, vilket förslag i väsentliga delar varit en förebild för de nu förevarande.

Sedan vid 1915 års riksdag antagits en lag om genomförande av obligatorisk kontroll å utminuteringen och om förbud för den enskilde av import av alla slags spritdrycker, att träda i kraft från och med 1916, och då denna märkliga, i den enskildes förhållande djupt ingripande lagstiftning, i sin tillämpning rörande den personliga kontrollen, ännu icke erhållit fast form, utan fastmer är föremål för olika försök och man sålunda befinner sig på experimentets stadium, torde så mycket mindre anledning förefinnas att redan nu företaga ytterligare lagstiftning på ifrågavarande område.

En omständighet slutligen, som vid denna frågas avgörande icke bör lämnas obeaktad, utan mana till varsamhet, är den kraftiga reaktion, bland stora grupper inom olika partier av vårt folk, som uppstått mot

de många bestämmelser och restriktioner på förevarande område, vilka under senare tiden dekreterats.

I anslutning till vad som anförts har jag inom utskottet yrkat,

att de i ämnet väckta motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

5) av herrar *Lyckholm* och friherre *Fleming*, vilka i huvudsak instämt i den av herr Antonsson avgivna reservationen och som ytterligare skäl för avslagsyrkandet anført:

Enligt vårt förmenande åligger det staten, att, då den i allmänt intresse undertrycker enskildes näringsfrihet, bereda full ersättning åt alla dem, som genom en dylik åtgärd komma att lida skada. Med denna uppfattning kunna vi icke biträda en lagstiftning i restriktiv riktning beträffande försäljningen av alkoholhaltiga drycker utan ett samtidigt ordnande av ersättningsfrågan;

6) av herr *Jespersen*, som anført:

Då riksdagen sistlidet år beslöt genomgripande ändringar i förordningen om brännvinshandeln särskilt genom bestämmelsen om individuell kontroll till förhindrande av missbruk, vilken av kontrollstyrelsen skall ordnas och övervakas, har jag ansett att riksdagen icke redan så snart därefter bör ytterligare lagstifta i denna fråga utan avvakta resultatet av vad som vid årsskiftet genomförts och möjligen ytterligare kommer att förordnas, varefter man med större säkerhet, om så skulle behövas, kan fortsätta lagstiftningsarbetet i denna angelägenhet. Överallt där man gått brådstörtat fram i nykterhetslagstiftning har det lett till ledsamma lagöverträdelser, till stor skada för den respekt alla landets lagar böra åtnjuta, och man bör därför icke här i landet förfara på samma sätt. En verklig folknykterhet kan endast åstadkommas på övertygelsens väg, stödd av måttfulla restriktioner.

På grund härav har jag ansett att utskottet bort hemställa,

att föreliggande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

B) I fråga om vissa delar av utskottets författningsförslag och motivering:

av herr *K. G. Karlsson*, som anförde:

Vid behandlingen av de motioner angående brännvins- samt vin- och ölhandelns ordnande, som vid 1914 års senare riksdag förelågo, yttrade bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 28 beträffande frågan om den majoritet, som skulle erfordras för lokalt förbuds införande eller upphävande, följande:

Folkomröst-
ningsinsti-
tutet.

30 och 31 §§.

»Enligt ifrågavarande stadganden i huvudmotionärernas förslag erfordras det för införandet av försäljningsförbud genom kommunal folkomröstning, att minst $\frac{2}{3}$ bland de röstande uttalat sig därför, samt för upphävande av dylikt förbud, att minst $\frac{2}{3}$ av de röstande röstat för upphävandet. Till stöd för kravet på kvalificerad majoritet vid omröstning om förbuds införande har åberopats nödvändigheten av att de lokala förbuden uppbäras av en stark folkopinion å vederbörande ort. Emellertid synes denna grundförutsättning för tillämpande av lokala förbud genom den i huvudmotionerna föreslagna kvalificerade majoriteten icke i tillräcklig grad hava blivit tillgodosedd. Genom att till grund för den kvalificerade majoriteten lägga antalet röstande vinnes nämligen knappast tillräcklig garanti för att bakom ett förbudsbeslut står flertalet av kommunens myndiga befolkning. Och i fråga om *bibehållandet* av ett redan infört förbud innebär ju förslaget, att, om det gällande förbudet har anslutning allenast av minst $\frac{1}{3}$ av de röstande, det fortfarande skall gälla, vilket tydligen icke fyller kravet på stödet av en stark folkopinion för förbudets upprätthållande.

I en av de föreliggande motionerna, II: 165 av herr J. Jeansson i Kalmar, har yrkats, att majoriteten skall beräknas, icke efter antalet röstande, utan efter antalet i kommunen i denna fråga röstberättigade. En dylik grund för majoritetens beräkning finnes i Norge, där det kräves $\frac{1}{3}$ av de röstberättigade för införande resp. upphävande av förbud. Ehuru vissa anmärkningar kunna framställas jämväl mot detta sätt för majoritetens beräkning, synes det dock erbjuda sådana fördelar framför den i huvudmotionerna föreslagna metoden, att utskottet ansett sig böra förorda herr Jeanssons förslag.»

I överensstämmelse med den uppfattning, som kommit till uttryck i sagda yttrande, avfattades också ifrågavarande bestämmelser utan att reservation däremot anmäldes i utskottet. Första kammaren avslog som bekant hela det kapitel i författningsförslaget, som handlade om kommunal folkomröstning, men andra kammaren godkände förslaget i den form, utskottet givit detsamma.

I år likasom i fjol ha motionärerna upptagit samma yrkande som 1914 års s. k. »huvudmotionärer» och detta har vunnit utskottets bifall. Då jag emellertid fortfarande anser den ståndpunkt till denna fråga,

som så väl utskottet som andra kammaren intogo år 1914, vara den riktiga, har jag inom utskottet yrkat att ifrågavarande paragrafer skulle erhålla nedanstående lydelse:

30 §.

1. Om vid kommunal folkomröstning minst hälften av de i röstlängden uppförda röstberättigade uttalat sig för förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker, vare förbud i sådant avseende för kommunen gällande.

2. För upphävande av förbud, varom i 1 mom. sägs, erfordras, att vid ny folkomröstning minst hälften av de i röstlängden uppförda röstberättigade uttalat sig för upphävandet.

31 §.

1. Har genom kommunal folkomröstning förbud mot upplåtande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker blivit gällande, må ej tillstånd, som meddelats enligt 20 eller 22 §§, gälla längre än till utgången av det år, under vilket omröstningen vunnit laga kraft, och ej heller sådan försäljning, som avses i 23 §, efter utgången av nämnda år inom kommunen äga rum.

2. Är, då framställning om omröstning göres, frågan om upplåtande av sådan rättighet till detaljhandel, som omröstningen avser, på prövning beroende, må rättigheten ej upplåtas, förrän det visat sig, att förbud däremot ej varder för kommunen gällande.

20 §.

Denna paragraf avser att inom kommun, där bolag ej erhållit rättighet till detaljhandel med alkoholhaltiga drycker, bereda tillfälle för enskild person att i samband med måltid få utskänka öl till spisande gäst. Det synes mig, att paragrafen bort omfatta tillåtelse för samma utskänkningsrättsinnehavare att i samband med måltid till spisande gäst utskänka även vin. Det är sant, att liknande begränsning av mängden utskänkt vara, som utskottet föreslagit beträffande öl, icke gärna kan införas för vin. Men då utskänkning enligt 20 § icke skulle kunna komma till stånd utan stadsfullmäktiges eller kommunalstämmas tillstyrkande och dessutom den kommunala folkomröstningen till sist har avgörandet i sin hand, torde någon egentlig fara för missbruk av rättigheten icke förefinnas. På grund härav anser jag, att 20 § 1 mom. bör erhålla följande lydelse:

Rättighet att endast vid måltid till spisande gäster utskänka vin och öl må inom kommun, där bolag ej erhållit rätt till detaljhandel med rusdrycker, av Konungens befallningshavande meddelas att gälla tills vidare för ett eller flera, högst tre kalenderår. I fråga om utskänkning av öl förstås med måltid i detta moment gäst mot betalning tillhandahållen mat till ett pris, som ej understiger eller, där visst pris för måltiden ej avtalats, ej skäligen kan anses understiga dubbla priset av det till måltiden utskänkta ölet.

I överensstämmelse med den ståndpunkt bevillningsutskottet intog vid 1914 års senare riksdag anser jag, att undantagsbestämmelsen i denna paragrafs andra stycke har en väl snäv avfattning och att bolag må kunna medgiva köpare rätt att jämväl *tillsvidare* inköpa större myckenhet än vad i paragrafen stadgas. På grund härav anser jag, att denna paragraf bör erhålla följande lydelse:

80 §.

Spritdrycker må ej till någon utminuterats i större myckenhet än en liter i kalenderveckan.

Efter därom skriftligen gjord framställning äger dock bolag, om särskilda skäl föreligga, medgiva köpare rätt att för visst tillfälle eller tillsvidare inköpa större myckenhet än sålunda stadgats.

Enligt detta moment skulle obligatoriskt förbud mot att om sön- och helgdagar utskänka alkoholhaltiga drycker annorledes än vid måltider åt spisande gäster vara gällande intill kl. 7 e. m. Såväl vid 1914 års senare riksdag som förra året ansåg bevillningsutskottet, att sådant förbud icke borde vara gällande längre än till kl. 3 e. m. Med stöd av de skäl, jag anfört i min reservation till nykterhetskommitténs förslag, anser jag fortfarande, att momentet bör erhålla följande lydelse:

88 § 3 mom.

Där särskilda omständigheter anses föranleda behov av att tiden för utskänkning avslutande bestämmes senare än till kl. 10 e. m. eller att utskänkning av rusdrycker annorledes än vid måltid åt spisande gäster äger rum under sön- och helgdagar med början efter kl. 3 e. m., äger Konungens befallningshavande efter framställning i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande därom förordna.

Beträffande frågan om *gränsen i försäljningsavseende mellan starkare och svagare maltdrycker* vidhåller jag den uppfattning, som jag tidigare givit uttryck åt vid utskottsbehandlingen av denna fråga, och anser alltså, att gränsen 3.6 volymprocent borde godkännas, men att maltdrycker med en alkoholhalt mellan 2.25 och 3.6 volymprocent skulle i försäljningsavseende intaga en särställning, i det att för dessa drycker även framdeles skulle tillämpas ungefär samma bestämmelser som för närvarande gälla för öl, möjligen med någon ytterligare lättnad. Emellertid torde det med fog kunna ifrågasättas om icke, då frågan skall erhålla sin slutgiltiga lösning, det vore skäl att tillgodose de krav, som framställts från bryggeritekniskt håll, där ju onekligen förefinnas de största förutsättningarna att bedöma varans kvalité. Man har där föreslagit att gränsen skulle bestämmas till 3 viktprocent (= 3.75 volymprocent). Den högst obetydligt större alkoholhalten, som ett tillmötesgående av detta krav skulle medföra, torde spela ringa eller ingen roll jämförd med betydelsen av att erhålla en dryck, som på grund av sina verkligt goda egenskaper kunde upptaga en framgångsrik tävlan med de alkoholstarkare ölsorterna.

Beträffande *ersättningsfrågan* vill jag här endast uttala, att jag fortfarande vidhåller den uppfattning, som jag på sin tid gjorde gällande i min till nykterhetskommitténs betänkande fogade reservation, nämligen att det på goda grunder kan ifrågasättas, om icke ersättning bör av staten lämnas i sådana fall, där lagstiftningen tvingar en näringsidkare att helt och hållet nedlägga en hittills som laglig ansedd hantering, av vilken han haft sin huvudsakliga inkomst och som han skött i enlighet med lagens föreskrifter.

C) i fråga om motiveringen:

av herrar friherre *Palmstierna*, *Christiernson*, *Sandler*, *Källman* och *Petrén*, vilka yrkat, att viss del av motiveringen, nämligen det å sid. 8 intagna stycket »Med den utformning — — — — — utredningen kan föranleda» måtte utgå.

D) särskilt yttrande:

av herrar *Ollas A. Ericsson*, *Eklund*, *K. A. Nilson*, friherre *Palmstierna*, *Christiernson*, *Sandler*, *Rune*, *Källman* och *Petrén*, vilka anført:

Under överläggningarna inom bevillningsutskottet hava av en eller flere bland oss framställtts yrkanden om annan lydelse av enstaka paragrafer i författningsförslaget än den som av bevillningsutskottet förordats. Men i syfte att för vår del söka medverka till största möjliga samling omkring det väsentliga i reformförslaget, hava vi avstått från att reservationsvis framföra dessa avvikande meningar.

Innehållsförteckning.

Betänkande.		Sid.
Till utskottet hänvisade motioner		1
Behandlingen vid 1914 års senare riksdag samt 1915 års riksdag av motsvarande författningsförslag		2
Redogörelse för motionerna		3
Utskottets yttrande		5
 <i>Författningsförslag.</i>		
Förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker		11
Förslag till förordning om ändrad lydelse av 1—3, 6, 10, 11, 13 och 14 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka		60
Förslag till förordning om ändrad lydelse av 7 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet		63
Förslag till förordning om ändrad lydelse av 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker		64
Förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin		66
Förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel		67
 Reservationer.		
A. I fråga om utskottets författningsförslag:		
1) av herrar Nilsson i Bonarp och von Hofsten		68
2) av herrar Hammarström och Forssman		69
3) av herr Jonsson i Hökhult		69
4) av herr Antonsson		69
5) av herrar Lyckholm och friherre Fleming		70
6) av herr Jespersion		70
 B. I fråga om vissa delar av utskottets författningsförslag och motivering:		
av herr K. G. Karlsson		71
 C. I fråga om motiveringen:		
av herrar friherre Palmstierna, Christierson, Sandler, Källman och Petré		74
 D. Särskilt yttrande:		
av herrar Ollas A. Ericsson, Eklund, K. A. Nilson, friherre Palmstierna, Christierson, Sandler, Rune, Källman och Petré		74